

A hirdetésekben említett kaszusz tekintetében a szerkesztőség semmi felelősséget nem vállal.

קונדמאכונג!

ווירקונגספאלע דרשות אין דייטשער שפראכע פיר יעדע ערדענקליכע גע- לעגענדייט פערפערמיגט צו מאַסנעם פרייער, אונטער שטרענגסטער דיסקרע- ציאַן, דאָנאָראַר פאַן 60.000 K אויפֿוואַרטס. פאַרטאָ 5000 K אים פאַרויס. פֿערנער איזט אין ספר תורה 56 צ״מ פֿערגאמענט-האַדע. אום דרייאַ מיליאָן אונד 800.000 קר. צו פֿער- קויפֿען.
בייאַ ישראל היום ברויך רב ומי דתיה.

Israel Braun Rabbiner,
BUDAPEST, VII., SZÖVETSÉG-UCCA 43.

Természetes szénsavas
— kénes — ásványvízfürdő.
Rádium tartalmu — Előkelő or-
vostanárok ajánlják.
Penis 85.000.
Kérjen prospektust.
ÁRPÁDFÜRDŐ
Székesfehérvár.
Kóser koszt kapható.

Megjelent könyvalakban és nálunk kapható: az igazi orthodox szellemben irt, érdekesítő regény **BOSZTANAI**
Irt: Dr. Lehmann M. mainzi rabbi.
Fordította: Eckstein Jenő.
Ára portóval együtt disz-
kötésben K. 30.000.—
Több példány vételénél megfelelő engedmény.
Zsidó Ujság kiadóhivatala

Butorolcsóság
Egyszerű és műbutorokban hálók, ebédítők, szalóngarnitúrák, matraczok, sezlónok, konyha berendezés.
RÉSZLETRE IS
Klein D. Kisdiófa-u. 16.

Apróhirdetés.

Hirdetési díjazás: Minden szó egyszeri beiktatása 1600, vastagon szedett betűkből 3200 korona. A lástkeresőknek 1000. Apró-hirdetések felvétele: VII., Sip-utca 10. Jeli- gés levelek kettős borítékban ugyanoda intézendők. Apróhirdetések csak a díj elő- zetes lefizetése mellett közölhetők.

Házasság.

**Házasságot közvetít a legelőkelőbb orth. zsidó családknál bevezetve, előnyös feltételek mellett Benedikt Jenő Székes-
hérvár.**

FÉRJHEZ menne 42 éves, vallásos repre- zentáló független uriaszony lakással és szép berendezéssel, intelligens jómodu ke- reskedőhöz. Ajánlatok „Jövő 926” jel- gére e lap kiadóhivatalába kéretnek.

INTELLIGENS, érettségizett fiatalember, ki saját lakással rendelkezik, elvenne fel- tétlenül csinos, jó családból való, vallásos urilányt, megfelelő hozománnyal. Ajánla- tokat „250” jeligére a kiadóba kér.

Ha jó és megfelelő ház-
ságot akar kötni, úgy forduljon leg-
nagyobb bizalommal **Fränkl, VII.,
Rombach-u. 12. II, 2.** (tel.
J. 123—07) irodájához. Tizenöt év óta veze-
tett és fenálló orth. vendéglője révén, első-
rangú összeköttetések Nagymagyarország
legelőkelőbb szigoruan konservatív csa-
ládjaival. Legtapintatosabb diskret ügyvitel

RENKIVÜL lelkiifonomsága, csinos, jó
családból való 25 éves urileány házasság
céljából megismerkedne feltétlen korrekt
jómodu intelligens uriemberrel, lehet öz-
vegy is, esetleg vidéki. Ajánlatokat „Bol-
dogság” jeligére a Zsidó Ujság kiadóhiva-
talába kér.

ÖNÁLLÓ 30 éves özvegy uriaszony 3
gyönyörű gyermekkel, férjhez menne. z-
lettel rendelkező intelligens, középkoru
uriemberek küldjék be ajánlataikat „Jó
házasság” jeligére.

KERESEK 28 éves intelligens fiatalember
részére, akinek Palesztinában nagy fizetésű
véglegesített gyári vezető-állása van, szép
orth. családból való 150—200 millióval ren-
delkező vallásos leányt, ki szándékozna Pa-
lesztinába kimenni. Eckstein W. Király-u. 8.

KERESKEDŐNŐ, teljesen önálló, férjhez
menne 45—50 év körüli jó keresettel bíró
iparos, esetleg kereskedőhöz. „Biztos jövő”
jeligére választ kér.

18 ÉVES, művelt, intelligens, vallásos, fel-
tünően csinos urileány házasság céljából
levelezne feltétlen korrekt vallásos, jó csa-
ládból való fiatalemberrel Ajánlatokat „Nem
volt hanem lesz” jeligére a Zsidó Ujság
kiadóhivatalába kér.

Állást nyer.

FIZETŐ tanulólányt felveszek, Moskovits
szalón. Jósika-ucca 10. sz. IV. 38. Szom-
baton zárva.

GÉPIRÓKISASSZONY, aki diktálás után
képes írni, kis mellékfoglalkozásra keres-
tetik. Jelentkezni a Katzburg nyomdában.

Állást keres.

JESIVA-BOCHER, középiskolai végzett-
séggel oktatna egy héber mint polgári
tantárgyakat. Cim: Schlesinger VIII.,
Déri-u. 14. sz.

ÓRAKÖNYVELÉST, esetleg állást vállal-
nék, volt „főkönyvelő jeligére.”

Különféle.

TISZTESSÉGES leány v. fiatalember ré-
szére tiszta féregmentes ágó kiadó. Cim
Nefejeits ucca 50. I. 19.

**Veszek férfiruhát, min-
denféle fehéreműt a
legmagasabb árban.**
Levelezőlap hívásra hívők.

Zwiebel Sellig
Budapest, Teleki-tér 23

Elsőrendű orth. fiuinternátus!
Tanári felügyelet mellett. ☞ Legmórsékeltebb árak!
Tauber vendéglő és szálloda
Budapest, VII., Rombach-ucca 16. sz.

Nyomatott Katzburg Testvérek könyvnyomdájában, Budapest, VII., Akácfa-ucca 45. — Felelős Katzburg Manó.

ZSIDÓ ÚJSÁG

A MAGYAR ORTHODOX ZSIDÓSÁG HETILAPJA • MEGJELENIK HETENKINT EGYSZER
Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, VII., SIP UCCA 10. TELEFON: József 125-90.
Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: GROSZBERG LIPÓT
ELŐFIZETESI DIJ: 1 EVRE K 240.000
" " 1/2 " K 120.000
" " 1/4 " K 60.000
Postachequekonto szám: 50.791.

A mexicói forrongás.

A mexicói forrongások hallatára a mai generációból még soknakk eszébe fog jutni, hogy otthon, a szerény falusi lakásban még láthatott egy-két művésziellen képet, amelynek aláírása vagy ez volt: „Nagy a halálig”, vagy „Az utolsó ut” és Mexico császárné-
nek, Miksának 1867-ben történt agyonlöve-
tését ábrázolta. E képeket a falusi zsidó a vásáron vette s azért vásárolta, mert ezzel mintegy együttérzését akarta kifejezni az általa oly szeretetteljes tisztelettel körülvett I. Ferenc József király személye iránt, aki testvérét vesz-
tette el Mexicóban, amikor őt királlyá koronázták Magyarországon.

A nagy északamerikai Unió forrongó szom-
szédja azóta sem tudott nyugalom hozjutni és nagyon szomorú kultur-kép bontakozik ki előttünk, ha a közállapotokról olvasunk, amire a legjellemzőbb, hogy a lakosság 75 százalékka nem tud sem írni, sem olvasni, és hogy az egész országban a jogbiztonság a leggyatrább. Lezüllött és leszegényedett állam Mexico, akárcsak az az állam, amelynek nevében Cortez elfoglalta 400 évvel ezelőtt: Spanyolország. Mindkettő zsidó-
mentes ország és élő cáfolata a zsidóság állam-rontó befolyásának. Mert lám, se Spanyolországban, sem Mexicóban nem lakik zsidó és teljesen szét van minden dulva. Ha nem is vagyunk olyan beképzelt-
tek, hogy elfogadjuk a híres nemzetgazdász Werner Sombart megállapítását: „Izrael olyan mint a Nap a közgazdaságban, meg-
jelenésével áldást fakaszt” — Mexico és Spanyolország példája mégis csak bizonyít valamit.

Mexicóban 4 évszázad óta akatholikus egyház uralkodott nemcsak erkölcsileg, ha-
nem politikailag és gazdaságilag. Már a XVI. század derekán bevezetik az inkvizi-
ciót és a Spanyolországból bevándorolt ma-
rannosokat, kényszer-keresztényeket fénye-
sen rendezett auto-dafé látványosságok ke-
retében ünnepélyesen elégették, ha rajta-
csipték őket, hogy régi zsidó szokásaikból valamit megtartottak. 1579-ben Mexico egyik

kormányzója Don Luis Caraboyal, aki titkos zsidó volt, maga köré akart gyűjteni egy koloniát Spanyolországból bevándorolt ma-
rannosokból, hogy szabadon gyakorolhassák zsidó hitüket. Az inkvizíció nyomozói azon-
ban felfedeztek mindent. A család tagjai egymásután ki lettek végezve. Az egyiknél a legsúlyosabb bizonyíték volt, hogy bün-
vallomást szerzett jomkippur napjára, amely-
ben Czebaot (ה צבאות) előtt kiönti szive ke-
servét. — Az egyház megtartotta domináló sze-
repét mind a mai napig. Mexico vagyonának kétharmad része az egyház birtokában van. Az iskolázásra is rányomja bélyegét. A városi munkásság ennek következtében az egyház rovására írja a lakosság tudatlansá-
gát és szegénységét.

Ezért tört ki a harc és folyik kimélet-
lenséggel Mexicóban most csak pár száz sze-
gény bevándorló kelet-európai zsidó lakik és így az antiszemita lapok nem mondhat-
ják, hogy a zsidók lázitanak az egyház és az indián faj-mexicóiak ellen. Sőt nem vádol-
hatják a szomszéd Uniót, a vallásszabadság klasszikus országát sem, mert az amerikai petroleum-
királyoknak igenis fontos érdeke, hogy a mai állapot megmaradjon.

Valószínű, hogy az egyház nem tart-
hatja meg régi politikai hatalmát, de Calles elnök radikális programja sem fog gyorsan megvalósulni. A revolúció eredménye csak evolúció lehet, a forradalom utját fogja egyengetni a fejlődésnek.

Orthodox zsidó szempontból nagyon kívánjuk, hogy az egyház erkölcsi hatalmát megtartsa, de viszont az ország politikája tegye lehetővé az állapotok konszolidálását. Mexico a zsidó emigráció egyik jövőndő országa. Észak-Amerika bezárta kapuit, tehát Ovadja próféta jövőndölése szerint Dél felé indul az üzöttek golusz-serege. A zsidó emigránsnak kulturára és vallásszabadságra van szüksége. Azért óhajtandó a mexicói harcnak az igazság és a béke jegyében való kiegyenlítődése.

A gyümölcsért való harc.

Irta: Dr. DOHÁNY JÓZSEF.

על כן אנחנו כי על קצף ועל קציר הודד
ל. Az indit sirásra, hogy gyümölcsöd betakarításánál, zsengeid learatásánál harc tört ki!

Maga a vereség, a legyőzöttség tudata nem oly lesújtó, mint maga a harc, a kilátástalan küzdelem. Vereség még nem jelent megsemmisülést. Veszített küzdelem után megindulhat a romok eltakarítása, a történekből a tanulság levonása és ezek figyelembevételével a munka, az újraépítés munkája, mely talán még szebb még nagyszerűbb lehet a régi állapotnál. De idegőrlő tudatám küzdeni kidüllesztett kebellem, kifeszített izmokkal, akkor midőn előrelátható a megsemmisülő vereség, küzdeni, úgy hogy az erő minden szilánkjától csak egyre fordítani, hogy hogyan lehet a támadást kivédeni. Küzdeni anélkül, hogy idők és örök maradjon, csak egyetlen téglat is lerakni az általunk elgondolt és álmokban megrajzolt épülethez. Ez az elszomorító ami torkunkat szorongatja, hogy akkor midőn a mosolygó termést, a csüggő gyümölcsöt a fákról leszagatni akaránk, elképzeljük a megakart kosarakat, mikkel hajlékunkba ballagnánk. És ekkor ránk ront az ellenség és a szedés helyett ezzel az ellenséggel kell megküzdenünk, hogy el ne harcosolja előlünk a termést. S míg mi harcolunk, addig az érzés ideje elmúlt a termés közben elrothadt. Miért volt a harcra szükség, kinek minek használt a kimerítő küzdelem? A lesben álló férgeknek, melynek a gyönyörű gyümölcs áldozatul esik! Nem ugyanazon eset áll fenn iskoláinkban? Nem telik meg könnyel annak szeme, aki oda belép s megakarná kezdeni a gyermek gyümölcs nemesítését, az épen megtelni készülő gyermekkalász learatását? Ha itt megakarjuk kezdeni az I-tenszeretetre képessé tenni tudó tudomány tanítását, az I-ten félelmet megsejtő szív pallérozását, egyszerre csak azt vesszük észre, hogy munkánkban nincs meg a kellő eredménye. Csak ép, hogy nem tud-

juk hogy miért! Akárcsak valaki gyönyörű, üde, pázsitos hegytetőn jár és az élvezetekben való elmertlése közben nem veszi észre a hegy bennséjében kavargó tűz sistergését! A külszinen mi sem árulja el a belső ellenséget! Pedig ott van észrevétlenül bár, de ott van! Mint-hogy ottan van iskoláinkban. Mert a világi tantárgyakat előadó egész más irányban neveli, tudás irányban neveli, anélkül hogy ő ebben bűnös volna, anélkül hogy tudatában lenne annak, hogy ő a tudományoknak nagyobb fontosságot, értéket tulajdonít, mintahogy az valójában megérdemli. Szolgálatába szegődött öntudatlan olyan mértékben, mely ami lelki világunk határaiba ütözött. Nem illethetjük ezért szemrehányással. A szemrehányás mást értet. A papokat! אליהם ישנים אקרה.

Mert foglalkoznak gyermekneveléssel, foglalkoznak felnőttek utbagazításával, de nem foglalkoznak a tanítók nevelésével!

Vegyétek kézbe bármelyikét mind-ama tudományoknak, melyek a képezésben a képesítő tananyagokat alkotják és akkor nyilatkozzatok, hogy vajjon van-e papjainknak működni való terük a képezésben! Vajjon terheli-e Izrael nagyjait mulasztás, a tanító, de még inkább a tanítóképzés terén? Avagy nyugodt lélekkel állíthatják-e, hogy semmit nem mulasztottak שלנו עשיתו מה שלנו megtették a maguk kötelességét a zsengek betakarítása előtt? Megtették-e mind-azt amit Izrael szellemi vezéreitől, vezetőitől elvárhatnánk!

Igaz, mi tudjuk, hogy Vallás és Tudomány között nincs ellenmondás. Ne is így mondjuk, hogy valás, hanem így: ami szent Tanaink והיהק és mindama Irások között, melyek eme szent Tan magyarázata köré jegescedtek évezredek óta. Nem is lehet, mert ezek örök igazságok és a Tudomány is Igazságra törekszik, — hisz ép ez a Tudomány egyetlen kriteriuma —. Ami pedig a Tudományban látszólag ellentmond, az

nem egyéb mint látszólagos Tudomány, melynek megsemmisítéséhez nincs másra szükség, mint I-ten küldöttjére, az Időre. Az Idő elvégzi helyettünk a harcot, mely századok megsemmisítő sirvermébe dobja eme Tudomány testén való kinövéseket. Igen, ezt tudják azok, kik életüket eme szentséges Iratok tanulmányozására fordították, kik eme Tanokban elmélyedtek, kik eljutottak annak mélyebb értelmezésének lépcsőfokáig. De mit csinálnak azok, kik még kézbe nem vették eme Irásokat s így azok nem szolgálhatnak nekik lépcsőtől, melyre felállva szélesebb látókört nyerve küldhetek szét a Tudományok országútján s így észre vehették volna a lélek szerének tengelytörő kottyanóit? Csak olvassátok el eme tankönyveket meglássátok, hogy száz és ezer ilyen látszólagos ellentmondás mered feljűk mindazzal szemben, mint amit ami Irásunk hirdet és tanít. Legyen az akár Természettudomány, akár történet, avagy maga a Neveléstan. Ezer kérdés tolul előtérbe, eme gyermek-sorban levő Tanító jelölt elé. Különösen áll ez eme tanfolyamokon, hol az idő rövidsége folytán inkább csak összefoglalását hagyják eme tudományoknak, szélesebb magyarázatok nélkül. Neki mindez megdönthetetlen örökértékű igazság, melynek értékében még csak kételkedni sem mer. Hogy is merne, mikor ott állanak előtte eme Tudomány képviselői, tanítói, a szaktanárok, az előadók. S minden ami eme — szerinte — ugynevezett haladás utját akarná állni, azt félre kell tolni. És hány és hány esetben ilyen akadálynak látszanak az ő szemében ama tételek, mit ő otthon a szülői házban hallott és látott. Mert sok más minderről nem tud. De most eme tanok gyenge hangja elvész a hatalmas hangversenyben, minek közepett ő ezen intézetben áll. Hol látja eme Tanoknak a képviselőit, hol annak hirdetőit, kik viszont ott állnának őrt a veszedelmek eme elragadó örvényénél, kinyújtva izmos karjaikat mentésre. — Hol vannak azok akik tekintélyük súlyával képesek volnának eme fiatalok lelki életét és világát szabadabbá tenni?

Mert én azt mondom, hogy ottan a másik oldalon állnak azok kik mintegy erőszakkal tartják fogva az ifjúság lelkét! S hol látja eme öreg ruhába öltöztetett tanító-katona-ifjúság a Tóra-Tudomány képviselőit! Sehol! Ezeknek nem jutott hely a ké-

pezdében, ezeknek nincs szerepe a Tanítóképzésben! Erről elfelejtettünk gondoskodni, vagy talán jobban mondva gondolkodni! S ezért küzd a Pap egy láthatatlannal, valakivel kit ő elfelejtett nevelni!

Politikamentes hitközség.

Lapunk multheti számában ilyen cím alatt megjelent, Löffler Henrik főtitkár tollából kikerült vezércikk élénk feltűnést keltett. Sokan benne célzást véltek látni a pesti izr. neolog hitközségre, amelynek vezetősége nagyjában azonos a demokrata blokk országos frakciójának és különösen a fővárosi törvényhatósági bizottság egyrészenek vezetőségével.

A cikkirő konciliáns lényének és tapintatosságának minden ismerője azonban ilyen tendenciát lehetetlennek fog tartani. De nem is kell a fejtegetésekbe különösebb aktualitást belemagyarázni, mert minden mozgalmas időkben felvetődhetik a kérdés: mennyiben szabad a hitközséget valamilyen politikai kérdésben irányítani. Hogy pedig ilyen mozgalmas időben a legrigorozusabban kell örködni a hitközség politikamentessége felett, hogy mennyire kell még a látszatát is elkerülni minden politikai állásfoglalásnak és hogy mennyire kell a zsidó hitközség exponált s különleges helyzetére tekintettel lenni, erre klasszikus példa a mostani müncheni eset.

Németországban tudvalevőleg népszavazás volt a leköszönt fejedelmek vagyona ügyében. A radikális álláspont szerint az állam részére el kell kobozni a vagyont, a konzervatív pártok ellenben a kártalanítás jogát hangoztatták. Nem volt kétséges, hogy Bajorországban a lakosság többsége a kártalanítás mellett fog szavazni a Wittelsbach-dinasztia népszerűsége miatt. A zsidóságnak is megvolt minden oka, hogy szeretettel gondoljon a Wittelsbach-családra. A népszavazás előestéjén mégis kinos feltűnést keltett, hogy a müncheni rabbiság, dr. Baerwald aláírásával, nyilatkozatot adott ki az elkobzás ellen és a zsidó vallás tanításából folyóan jelentette ki, hogy

a fejedelmeket kártalanítani kell.

E politikai állásfoglalás hatása csakhamar igen kellemetlen módon nyilatkozott meg. Bajorországon kívül még a liberális polgárság is meg van botránkozva. Lipcsében a városi közgyűlés nem akarta garantálni a hitközségi kölcsön ügyét, mert a hitközség organuma nem volt semleges a fejedelmi vagyonok ügyében.

Ez talán nem lenne olyan nagy baj. De bekövetkezett szomorubb és végzetesebb fordulat is a rituális metszés tilalma ügyében. A bajor tartománygyűlésen elfogadták a szocialisták szavazataival a rituális metszést eltöltő antiszemita javaslatot. A helyzet és a szocialista párt hangulatának ismerői azt állítják a meghatározottabban, hogy a müncheni rabbiságnak határozata az oka ennek az animozitásnak. Mert különben nem volna érthető az, miért szavaztak a vallásszabadság hívei

olyasvalami ellen, amihez annyi állampolgár vallási érzékenysége fűződik.

De mit csináltak azok a jobboldali pártok, amelyeknek a rabbiság az ő állásfoglalásával malmára hajtotta a vizet? Erősebb volt bennük az antiszemizmizmus, mint a hála és — a szavazás elől kivonultak.

Hiába tiltakoznak zsidó körökben az ellen, hogy a müncheni rabbiság egy meggondolatlan lépéséért az egész bajor zsidóság szenvedjen. Hiába állapítják meg, hogy az egész rabbiság behódolt 1—2 stréber előjárónak s az egész hitközség nem is tudott a dologról. Hiába hivatkoznak arra, hogy az evangélikus egyházközség is állást foglalt. Minden hiába! A hiba megtörtént. A szocialisták a reakció javaslatát elfogadták, mert a müncheni hitközség reakciós akart lenni. A javaslatból egyelőre nem lesz törvény, mert kétséges, vajjon nem lépte-e át a tartománygyűlés illetékességét, lévén a vágási tilalom behozatala általános birodalmi ügy.

Am, ami eddig történt, elegendő annak bizonyítására, hogy a zsidó hitközség ne politizáljon. És igaza van a budapesti orth. hitközség főtitkárának, amikor a „politikamentes hitközség“ követelményét hangoztatja.

Dr. Kerskeméti Lipót könyve.

Irta: FISCHER FÜLÖP sárospataki főrabbi.

III.

Az ősi „egységes“ zsidóság alapján keletkezett elvi differenciák és a mai neologia elvbéli kilengései közötti különbség.

Tehát az eddigiek alapján kitűnik, hogy dr. K. teljesen megfeleltkezni látszik arról, hogy az általa számszámra felsorakoztatott adatokkal bizonyított differenciák mindegyike helyet talál az írásos és a szóbeli Tóra i-teni eredete és minden korokbani kötelező ereje elismerésének kereté-

ben, miglen a szerzőnk által képviselt és védelmezett neologia az ő teljes kifejttségében teljesen elhagyja a mai ősi egyetemes alapot, kezdetleges fokaiban pedig kisebb vagy nagyobb mértékben tér le róla.

Csak egy-két példával óhajtom a hagyományos történelmi zsidóság keretében felmerült variációk sajátját jellemezni, még pedig úgy hitelt mint vallásgyakorlati téren felmerülő példákkal, s ezzel szemben a neologianak ugyanezen kérdésekben el-

ZSOLDOS

magánfolyam

VII., Dohány-u. 84. szám. Telefon: József 125-47
Előkészít középiskolai magánvizsgálatra.

foglalt álláspontját kiemelni, hogy ezen néhány példával szinte kézzelfogható módon mutassam be a dr. K. által használt apologetikus módszer teljes csődjét.

Itt van p. o. a תחיית המתים, a halottak feltámadásáról szóló tan. Erről a tanról egy olyan pártatlan szakember mint Dr. Schmiedel Á. következőleg ír „Studien über jüdische, insonders jüdisch-arabische Religionsphilosophie“ című művének 171-ik oldalán „Und: in der That von *Sadta Gaon*, einem der ersten Begründer der arabisch jüdischen Religionsphilosophie, bis auf Don Isak *Abraham* (Einl. zu Jesaias), einem ihrer letzten Koryphäen herab, hatte auch nicht ein Einziger, selbst nicht die (Rationellsten, wie *Maimonides*, und selbst nicht die Freisinnigsten, wie *Gersonides*, (Com. zu Samuel I, 2, 6.) den Glauben an die Auferstehung in Frage zu stellen gewagt. Ja, Maimuni erhebt die Auferstehung sogar zu einer von den dreizehn Fundamentallehren des Judentums, so dass wer die Aufstehung leugnet, sich von aller Verbindung mit der Religion des Judentums lossage: אין דת ולא דבקות בדת יהודית למי שלא יאמין זה (Mischnah-Com. Synhedrin, X.) *Albo* (Ikkarim, I, 3, 23) will zwar der Auferstehung keine solche hervorragende Dignität zu erkennené — — — doch nennt auch *Albo* die Auferstehung einen traditionellen Glaubens-

satz, darum jeder Anhänger des Mosaismus zu glauben verpflichtet ist. אמנה מקובלת באומה וחייב להאמינה כל בעל תורה משה רבנו.

Tehát ezen alapelv érvényességét általánosságban illetőleg a történelmi zsidóság keblében nézeteltérések nem voltak. Sőt, midőn Maimunidest ellenségei avval a váddal illették, hogy ő nem hisz ebben a hittételben, akkor, M. megírta erre vonatkozó klasszikus értekezését מאמר החיים מצימל, m. lyben fényesen bizonyítja, hogy milyen alaptalan ez az ellene intézett vád, mivelhogy ő igenis az összes általa irt könyvekben megemlíti a halottak feltámadásáról szóló tant, mely egyike a zsidóság sarktételeinek. (L. Holub Dávid, תולדות רמב"ם, 37. ol.)

Csakis a תחיית המתים, a halottak feltámadásáról szóló tantétel egyes részletekéről szóló tanról merültek fel lényeges nézeteltérések. Ugyan is felvetődtek a kérdések, hogy vajon minden ember fel fog-e támad-

ni, vagy pedig csakis egyes kiváltásos jámborok? Hasonlítani fog-e a feltámadás utáni élet a jelenlegihez, vagy pedig másféle leend-e? Ujra megfogják-e halni a feltámadottak, vagy pedig örökké fognak-e élni? (V. i. Csaszjai Kreskas, Or Hásém, III. 4, fej. 1 §.)

Ezen részletek kérdések tekintetében a kisebb véleménykülönbséti árnyalatoktól eltekintve, különösen két vélemény száll sikra egymás ellen.

Az egyik Maimunideé, mely szerint:

1. A feltámadásban csakis a kiválóan jámborok fognak részesedni.

2. A feltámadás után új élet csak ideglenes leend, bizonyos idő elmulásával az anyag ujra az enyészeté lesz.

3. „Feltámadás“ תחיית המתים „tulvilági lét“ עולם הזה két egymástól lényegesen különböző fogalmat jelentenek. A tulvilági tisztán szellemi lét képezi az embernek voltaképeni célját, a feltámadás pedig csak, egy az előbbihez vezető lépcsőfokot jelent. (Folyt. köv.)

A szombathelyi püspöki pásztorlevél.

Amikor a vitézavetés szertartásának egyes részletei ellen a Vatikán félhivatalos lapja, az Osservatore Romano felszólalt, a Zsidó Ujság vezércikkben foglalkozott a kérdések az orth. zsidóság szempontjából

való relációjával.

Látszólag a vatikáni felszólalástól egészen függetlenül, de valószínűleg belső összefüggésben vele, a szombathelyi püspök pásztorlevelet intézett egyházmegye papjai-

A mennyasszonyra vigyázni kell.

— Baaroch novellája —

Vidám, szelid nyári este volt. Nagyanyám kedvenc padocskáján ült. A ritkás, halkán sóhajto leveleken át a hold fehérítő sugarai ömlöttek a kedves, öreg arcra, amely mintegy félálomban a végtelenbe meredt. Én a zöld pázsiton lábainál ültem és szemeim a kék mennyboltozaton andalogtak, melyen számtalan, apró csillag ragyogott.

Hirtelen anyámhoz fordultam és kérdeztem:

— Nagyanyácska, ma is meg vannak vajjon azok a „gonosz szellemek“, a melyek fák mögé rejtőzködve a szép menyasszonyokra leselkednek és akiktől minden menyasszonynak, esküvő napján, óvakodnia kell?

Nagyanya csodálkozva rápillantott, de nem válaszolt.

— Mondd meg, Nagyanyácskám nekem, ugy szeretném tudni.

— Kítől hallottál erről? — kérdezte nagyanya.

— Az iskolában a fiuk meséltek róla.

— Még fiatal vagy gyermekem, — szólt jóságos hangon. — Ily dolgok nem neked valók. Aki sokat tud, idő előtt megöregszik.

De én nem engedtem magam e bölcs mondással letorkolni és sajátos, gyermeki szívóssággal energikusan felvilágosítást követeltem kérdésemről.

Néhány pillanatig elgondolkodott. Homloka redőkbe omlott. Ugy tűnt fel, mintha rég letűnt ifjúkori emlék éledt volna fel újból benne.

— Nos, — szólt szelid, komoly hangon — hadd mesélem el a történetet, egy szabónak világszép leányáról.

Közelebb húzódtam a nagyanyámhoz és feszülten figyeltem. Ő rákezdt:

— Azidőtájt, mikor e történet, melyről neked mesélek, lefolyt, mintegy tizenhat éves lehettem. Nagyon hosszú idő telt el a csodálatos esemény óta, s mégis úgy

tűnik nekem, mintha csak ma történt volna. Városunkban lakott az időben reb Smül, a nagy cáddik, áldás legyen emlékezetén; Kurzin faluból származott s ezért így is nevezték: a kurzini reb Smül. Igen, gyermekem, minden a végétől függ. Városoknak és faluknak meg van a végétük. Vannak városok, melyekben csaknem kizárólag zsidók laknak és még egy csekélyke kis cáddik sem pillantja meg bennük a napvilágot. S ezzel szemben némely faluban, hol tíz zsidó sincs, megszületik egy-egy kiváló szent, aki i-steni fényével az egész világot beragyogja. . . . Reb Smülnek sok jámbor hive volt. Az egész környékről, sőt távoli városokból is csapatostól tódultak hozzá, hogy áldását vegyék, hogy szent szavát hallják és csudáit láthassák. Ünnepeken városkánkban idegen vendégsereg morajlott. S ilyenkor nem lehetett látni rövid kabátokat, sem hosszú kabátokat, hanem annál hosszabb tincseket és még hosszabb szakállakat. És hogyan ülték meg az ünnepeket!

hoz, amelynek egyes részleteit az orth. zsidóság is szabályul vallja. A mit az egyháziól mond a püspöki szózat, azt mi a zsidóságról is mondjuk:

„Maga határozza el i-tentiszteleinek módját és nyilvános i-tentiszteleinek szövegét. Az örök i-teni igazságokat nem keveri össze politikai vonatkozásu motívumokkal és muló felfogásokkal. Amint a felebaráti szeretet jegyében össze akarja hozni a különböző felfogásu polgá-

rokat, ugy viszont féltékenyen őrzi saját hiveinek vallási meggyőződését, el nem tűri a közös-vegyes i-tentiszteleket, mert az ilyenek a fogalmak összezavarására, az igazság elhomályosítására és végeredményben hitközömbösségre vezetnek. . . . A nemzeti jellegű ünnepeknél mindenki a saját templomába és utána az ünnepély világi vonatkozásánál megint valamennyien találkoznak.“ — Gondolkodjunk e kijelentéseken és okuljunk!

Sátoraljujhely hálás fia.

— A Zsidó Ujság ottani tudósítójától. —

Megszoktuk már a háboru utáni években, hogy amerikaiak szülővárosukat újból felkeresik, hogy rokonokat meglátogassák. E látogatások nemcsak a rokonoknak kellemesek, nemcsak a rokonság számára áldást hozók, hanem igen gyakran a szülővárosokra és az illető hitközségre, amelyhez a vendég valaha tartozott. Egy ilyen áldásos látogatásról sok szó esik hitközségünkben. Körülbelül 27 év előtt hagyta el Schwartz Gyula 19 éves korában a szülői házat és New-Yorkba került, ahol tekintélyes pozícióra tett szert. Az „United Cigar Stores“ társaságnak vezető embere lett. E nagy pozíciójában nem feledkezett meg arról, akinek áldásait indult utnak, és

már most másodsor a háboru befejezése óta meglátogatta az itt-lakó apját, Schwartz Ignácot, az orth. hitközség tekintélyes tagját, aki már 40 év előtt játszott hitközségünk megalapításában levékeny szerepet, mivelhogy már alapító tagja és a hitközség első „pénztárnoka“ volt.

Eltekintve a családjának és helyi szegényeknek juttatott sok-sok milliót kitevő segélyezésektől és adományoktól, Schwartz Gyula az orth. templomban a Tóra előtti felhívása alkalmával 15 milliót meghaladó összeget adományozott a hitközségnek és ennek keretében működő különböző jótékony intézményeknek. A „Malbis Arúimim“ gyermekfelruházó-egyesületnek, a

Táncsal és énekkel, örömmel és vígsággal. . . . Boldog szép idők voltak!

Nagyanya megpihent. Ha ifjúságának boldog, szép időire visszaemlékezett, örömmel és fájdalommal vegyes hangulat áradt el igen gyakran rajta.

— Volt azidőtájt városunkban egy szabó is, Baruch Leib volt a neve. De ne gondold, hogy olyan közönséges szabó volt, mint a többi fércelő szabók, kik csupán öltésekhez és rossz tréfákhoz értenek Baruch Leib teljességgel másfajta szabó, volt, tudós és istenfélő férfi és egyike volt a rebbe legbuzgóbb hiveinek. Természetesen nem rikkoltozott imádkozás közben, mint a többi choszid, s mégis valódi jámbor volt, s a cádik nagy véleményvel volt felőle. Olyan megjelenése volt, mint valami rebbe-nek. Szombatnapokon kellett volna őt látnod. Kaftán volt rajta, a legfinomabb selyemből, s szeles selyemöv, fényes atlaszból való felsőkabát, hozzá még a hófehér harisnya, a kifényezett cipők, fején pedig a diszes

főveg — mondhatom neked, megjelenés volt ő, egy jelenség! Szokása szerint kimért léptekkel haladt, gondolatokba mélyedve, miközben sok rebbek módjára, hosszú, összes szakállát egyre simogatta. S ezenfelül híres szabó is volt ő, a környékből a lengyel lovagok nála szokták varratni drága öltözeteiket. A lovagok igen gyakran jöttek házába, órákhoz elbeszélgettek vele, s állítólag nem egy ízben nyíltan is megmondták neki, hogy nekik Baruch Leib házában időzni élvezet.

Ennek a Baruch Leibnek volt egy leánya is, szép mint egy szobor, nemesi kisasszony, igazi fejedelmi gyermek. Aki csak látta, mintegy elbűvölve állt meg a bájos teremtés előtt. Maguk a lovagok is dicsérték a zsidó leánya szépségét. Szemei kékek voltak, mint az ég, fürtös haja fénylő, mint az arany. Egész mi-voltán előmlött a szépség és a báj.

S nagy szerencse várokzott reá; ugy volt, hogy ő lesz reb Smülnek, a cáddik-

melyet már évek óta oly arányban támogat, hogy csakis az ő bőkezű adományai teszik lehetővé hogy hivatásának megfelelően, mostani tartózkodása alatt négy milliót juttatott. S hogy Mr. Schwarcz mind den hálát és elismerést mennyire elhárít, erre jellemző a „közvetkező epizód: Az említett M. A. egylet már évek előtt megválasztotta őt tiszteletbeli tagjául és itt-tartózkodását az egylet arra akarta felhasználni, hogy az erről szóló okmányt neki ünnepélyesen átnyujtsa. Az egylet a látogatását bejelentette Schwarcz Gyulának, aki aziránt tudakozódott, hogy hol gyülekeznek az egylet elnökségének tagjai és 10 perccel a bement látogatási idő előtt megjelent Alexander Vilmos egyleti elnök lakásán, ahol ő üdvözölte a nála összegyűlt küldöttség tagjait és minden ünneplést „kikért“ magának. Ebből az alkalomból az őszi gyermekfelruházas céljára további 10 millió koronát bocsátott rendelkezésre az egyletnek. (Halév.)

Hausen

Lakás-tisztító vállalat

Alapított 1900.

VII., Dob-u, 34. Telefon J. 126-75

nak a menyé. Maga a cádik határozta így.

Volt reb Smülnek egy fia, kit a természet semmi különös varázssal nem ruházott fel. Kis, félrenőtt alakja volt, sápadt arc és bágyadt, fénytelen szemek. De ugyan mint jelent mindez? Gondold meg, a szent rebbe fia! Nem kicsiség. . . . A szent rebbe rokonságra lép Baruch Leibbel, a szabóval. Igaz ugyan, hogy Baruch Leibről van szó, de Baruch Leib mégis csak szabó! . . . Amint Baruch Leib, a nagy szerencsésnek magának a rebbe-nek szent szájából értesült, nyakába omlott, megcsókolta s örömkönnyekezt sirt.

Nemsokára megünnepelték az eljegyzést is. A város legtekintélyesebb polgárai ültek az ünnepi vendégszál körül.

Baruch Leibra és leányára városzerte mindenütt irigykedtek.

(Folyt. köv.)

Hegedüs Lóránt a numerus klauzusról.

Mindenki tudja, hogy a magyar közéletnek és gazdasági helyzetnek sok más égetőbb kérdése van a numerus klauzusról. A numerus klauzus azonban szimbóluma a jog-egyenlőtlenségnek, amelynek modern államban helye nincs és amely legfeljebb rosszindulatú anachronizmus lehet. Innen magyarázható, hogy orth. zsidó körökben is megszégyenítőnek tartják ezt az intézkedést. Nem azért, mintha az igazi orth. zsidók gyermekeiket olyan nagyon szeretnék az egyetemre küldeni, hanem azért, mert senki sem akar másodrendű polgár lenni.

Ez a körülmény magyarázza, hogy az aránylag jelentéktelennek látszó ügyet annyira és oly sokféle módon megtárgyalják. Ha elhangzik az egyik oldalon az a hirdás, hogy a kormány enyhíteni fog a törvényen, másik oldalon mindjárt utána egyes-nesen a nemzeti becsület kérdésének tekintik e szellemi, zsidó-nélküli gettó fenntartását. Nyilatkozott már Sándor Pál, Kállay Tibor, Rassay Károly. Mind e nyilatkozatokat azonban eredetiség tekintetében felülmúlja Hegedüs Lórántnak erről szóló cikke a Pester Lloyd vasárnapi számában.

Hegedüs szerint a numerus klauzus nem a zsidóság sárga foltja, hanem az egész országé. Először azért, mert ellenkezik a kereszténységgel. Ha a kereszténység megalapítója numerus klauzust alkalmazott volna, nem lett volna egy apostol sem. Másodsor azért, mert a haza-

fias zsidóság nem tud Magyarorszáért dolgozni, míg ez a törvény megvan. Harmadsor lehetetlen Amerika és Nyugateurópa közvéleményéhez közeledni, amíg ez az intézkedés fennáll.

Azt hangoztatták egyes körökben, hogy ezt a törvényt „fokozatosan“ kell lefaragni. Ez nem helyes! Mert nem lehet egy elv lefaragását fokozatosan eszközölni. Nem lehet valakit jobblábbal beengedni az egyetemre, de ballába kinnt maradjon. Azt sem lehet mondani, hogy a kormánynak számolni kell esetleges áramlatokkal, amelyekkel nem bírna. A konszolidáció kormányáról ilyesmit feltételezni nem szabad. Én, — mondja Hegedüs — az egyetemnek szerény nyilvános rendkívüli tanára, jóátállást vállalok azért, hogy az ifjuság eme áramlatokhoz csatlakozni nem fog. És ha idegen elemek akarnának az egyetemen botrányokat csinálni, akkor nem kérek a kormánytól mást, mint a budapesti tüzoltóság nagy Niagara-vizfecskenőjét.

Amióta külügyi dolgokkal foglalkozom — írja tovább Hegedüs — megállapítom, hogy teljesen izolálva állunk. Ezt az izoláltságot nem lehet megszüntetni, míg vannak szülők, akik nem küldhetik azokra a főiskolákra gyermekeiket, amely iskolákat az ő adójukból is fenntartanak. A numerus klauzus nemcsak rossz gazdasági, de rossz nemzeti-ségi politika. Lehetővé kellene tenni, hogy ifjaink kivándorolhassanak Erdélybe, a Szepességbe, hogy ott a

magyarság vezetőivé legyenek. De ehhez szükséges, hogy az utódállamok elismerjék a magyar egyetemi diplomát. Ezt azonban csak a teljes viszonyosság alapján lehet elérni.

Egy államban különféle fajok, törzsek és vallások lehetnek. Ennek a történelem tanúsága szerint, nagy előnye van. Vannak sokan, akik ezt az előnyt nem akarják elismerni és ezért antiszemiták. De ha magányomban — jelenti ki Hegedüs — szemlét tartok én, aki tősgyökeres magyar vagyok, e férfiak felett, nem találok egyetlen egyet sem, aki a turáni fajhoz tartoznék. A nevek listája egy élclapba kívánkozik!

A numerus klauzus ügye megérett a megszüntetéshez. Hazánk érdekében meg kell tenni ezt az európai humánus lépést. Nem kell félni semmiféle áramlatoktól. Az illetékeseknek csak egy kis bátorságuk legyen. Különböző időszertűvé válnak egy magyar pénzügyminiszter szavai: „veletek és általatok, ha lehet, nélkülötök és ellenetek, ha kell“. E pénzügyminiszter neve: Kossuth Lajos.

A volt pénzügyminiszter dicső elődjének szellemében járt el, amikor a jog-egyenlőség követelését hangoztatta a meghatározottabban. Egylőre az a baj, hogy a volt Tisza-pártiak hatalmon levő része hallgat és — a kurzus uralkodik. A volt Tisza-párt másik része, amely nincs hatalmon, beszél ugyan — de a kurzus uralkodik. A zsidógyűlölet tüzet nem ujság-cikkek Niagara-fecskenőjével lehet elol-tani, hanem az igazság törvényének erejével süritett atmoszférikus nyomással el-fujni.

Zangwill Izrael halálára.

Londoni jelentés szerint szombaton elhunyt Zangwill Izrael a híres angol író 62 éves korában. Novellák, regények és szindarabok által tette ismertté nevét Angliában és Európa összes országaiban. Zsidó szempontból legjellemzőbb „Melting-Pot“ (Olvasztó-tégely) darabja. „Az olvasztó tégely“, amiről itt szó van, Amerika, ahol a különféle népek gyermekei összeolvadnak az amerikanizmus kohójában. Bemutatja a kelet-európai zsidót, aki szokásaiban és házassága útján teljesen kivetkőzik zsidóságából és amerikaivá akar lenni. Zangwill is keleteurópai családból származott. Apja Lengyelországból vándorolt Londonba és öregségére Palesztinába költözött, ahol meg is halt. Zangwill sajátmagán is bemutatta az asszimilációt, amennyiben keresztény felesége volt.

Jól ismerte a londoni gettó életét, amint ezt látjuk nagy híre szert tett zsidótárgyú novelláiból. Egy részük humoros, amilyen a „Marshalik“ című (Marshaliknak nevezik tudvalevőleg a lakodalmi rigmusgyártót). Egy amerikai irodalmi egyesület fel-szólítására jelent meg „A gettó gyermekei“ (Children of Ghetto) c. kötetete 1892-ben. Ezt követte két év múlva „A snorrer-király“ c. regénye. Nagy hírnevet szerzett neki „A gettó ábrándozói“ c. kötete, amelyben miniatűr képeket nyújtott problematikusan, eredeti, küzdő zsidó egyéniségekről. Ilyenek Spinoza, a híres filozofus, aki nem tudta magáról lerázni zsidó tradícióit, Lassale, a gazdag zsidó fiú, aki szocialista lett, Beaconsfield, a kereszténynek nevelt, de rátartó zsidó önértető an-

gol miniszterelnök, Heine a cinikus és tragikus zsidó költő, Maimon Salamón az erkölcsileg lezüllött kantianusi filozofus, Sabbatai Cevi az ál-messias, akit a kabbala, amelynek tanait nem emésztette meg, tett a zsidóság egyik szerencsétlenségévé.

Zangwillnak a 90-es évektől kezdve folytatott zsidó vonatkozású irodalmi működése szoros összefüggésben van azzal, hogy az akkor fellépett Herzl Tivadar, a cionista szervezet kiépítője, ő reá is nagy hatással volt. Hozzája szegődött és lelkes cionista

lett. Amikor 1903-ban az angol kormány felajánlotta Herzlnek Ugandát, Afrika egy tartományát zsidó telepítési célokra, a VII. cionista kongresszus ezt az ajánlatot elutasította, mert Palesztinához ragaszkodott. Erre Zangwill 1904-ben kilépett a cionista szervezetből és megalapította az ITO (= azaz Jewish Territorial Organisation, Zsidó Területi Szervezet) szövetséget, amely a zsidó tömegek nyomorát emigrációval és telepítéssel akarja ugyan enyhíteni, de nem ragaszkodik Palesztinához. Az ITO nem tudott seholy gyökeret verni, mert nem volt népmozgalom és nem mutatott fel semmi sikert. De azért

Értesítjük tisztelt vevőinket, hogy kizárólag **SKREK-féle füstölthus-gyártmányok**

a főváros következő helyein kaphatók:

Gyár és főtiszt

VII., Dob-ucca 27. sz. Telefon: József 124-17.

Mandl Eliás
VII., Garay-ucca 48
Klein Vilmosné
VII., Telek-ter 1
Büchler és Szántó
VI., Klauzál-ú. 32
Grosz Béla
VIII., Telek-ter 8
Fränkel Ignác
VII., Rombach-ú. 12
Muncsik Izidor
VI., Vörösmarty-ú. 25a
Eisenberg N.
Ujpest, István-ú. 27
Klein Abraham
VII., Péterffy-Sándor-ú. 37
Ehrenfreund Eliás
VII., Wesselényi-ú. 13
Weisz Dezső
VII., Ó-ucca 1
Schwarcz Gáborné
VII., József ucca 81.
(Mátyás tér sarok.)

GALLÉROKAT,

A vidék részére külön postaosztály.

frakk mellényt új eljárással 8 óra alatt is
KIFOGÁSTALANUL TISZTÍT

Ugyanott a legkiválóbb vegytisztítás és kelmefestés.
Az új tisztítási eljárás folytán a gallérok háromszor annyi ideig tartják meg épségüket mint eddig.

a „KIRÁLY“ gőzmosoda, kelmefestő és vegytisztító
IV., Magyar u. 8. V., Bálvány u. 23. VII., Király u. 15.
VII., Dohány u. 20. — Telefon. 191-33.

Hittestvérünk! csak szombattartó cégnél vásároljon!

Posztó-, divatszövet, szabókellékek áruháza nagyban és kicsinyben. Különlegességek uri és nőszövegetekben. — Billiard és játékasztal-posztó.

Seidner Lipót

áruházában
Budapest, Kertész-ú. 43.
Telefon: 134-74

A ZSIDÓ UJSÁG ELŐFIZETŐINEK 5% KEDVEZMÉNY.

Hajszálakat

hölgyek arcáról, karjáról végleg kiirtja felelősséggel
Pollák Sarolta, VI, Andrassy-ut 38 sz.

„MIRACLE“
hajeltávolítás
szétkúldése
utastással

Szemölcsirtás. Fagykezelések. Prospektus. Összes szépséghibák kezelése.

Magyarországon közvetlenül a háboru előtt próbált néhai Szabolcsi Miksa egy Magyar Itot csinálni cionistaellenes célzattal. A Magyar Ito alapszabályait megerősítette a miniszterium is, s mivel nem osztott fel hivatalosan, ez az egyetlen Ito-szervezet, amely tulajdonképpen még most is fennáll. Zangwill maga később ismét visszalépett a cionista szervezetbe, de ott nagyobb szerephez nem tudott jutni. — A napilapok jelentése szerint holttemét Palesztinába viszik.

* * *

Érdekes, hogy a magyar napilapok milyen részletesen foglalkoznak az elhunyt író zsidó vonatkozású működésével. Az egyik hirlap ugyan irodalmi tekintetben nem tartja elsőrangú kvalitásnak, de igen jó embernek tartja, mert a háborút ellenezte, amiért be is börtönözték. Háboruellenességének oka az volt, hogy lehetlennék tartotta a demokráta Anglia szövetségét a cári, zsidógyűlölő Oroszországgal. Ő mint zsidó mindent az ethika szemszögéből nézett s elfelejtette, hogy a politikában nincs erkölcs, különösen nem, ha zsidókról van szó.

Rási mint a magyar integritás gondolatának legelső kifejezője.

Nem közönséges szenzáció erejével fog hatni az a megállapításunk, hogy a földrajzi egységen alapuló magyar integritás gondolatának talán legrégebb kifejezője — zsidó, mégpedig nem kisebb zsidó, mint a nagy Rási, a Szentírás és a Talmud utólrhetetlenül nagy magyarázója.

A Talmud Joma könyve 11/a oldalának elején bölcsseink ama tanítását olvassuk, hogy nemcsak a házak, hanem az udvarok, sőt városok és országok kapuit is el kell látni Mezuzával. Hogy mi értendő az „országok kapui“ alatt, azt Rási a következő szavakkal magyarázza: „van ország, melyet mérföldeken keresztül hegyek és erdők öveznek, úgy hogy nem lehet belőle kijutni, csak kapu-

kon át, — ilyen például *הרין הנה מאגרארשא*“: *יש מדינה מוקפת הרים ויערים בכמה פרסאות ואין יוצאין ממנה אלא הדרך שיערים כגון הרין הנה.*

Világos, hogy Rási ezalatt az Erdős Kárpátok hegykoszoruját érti, amely a legnagyobb természetes határfallal veszi körül és zárja csodálatosan szilárd egységbe a közötte elterülő magyar földet. S a „kapuk“ alatt a Kárpátok híres szorosai értendők, amelyek tényleg kapuként őrzik az anyaország belsejét.

Ha meggondoljuk, hogy Rási életében (élt 1040—1105) a 896-ban alapított Magyarország még alig volt 150 éves s így bizonyára még a ki-

alulások korát élte, akkor kétszeresen kell csodálnunk, hogy miképpen volt ily pontos tudomása a Franciaországban lakó zsidó tudósoknak a Kárpátok nagyszerű határkoszorujáról. S ha még meggondoljuk, hogy Rási mint föltétlen tekintély szerepel az egész világ zsidósága, sőt héberrel foglalkozó keresztény tudósai előtt, s hogy főként a Talmud tanulása Rási nélkül lehetetlen, — akkor beláthatjuk, hogy mily félelmetes propagálója és mily hatalmas fegyvere a magyar integritás gondolatának ez a csaknem ezeréves Rási magyarázat.

Dr. Fischer Jakab.

Miért kell orthodox zsidó hetilap.

— Reflexiók a mult számban megjelent kisvárdai levélhez. —

Érdemes elgondolkodni a *Zsidó Ujság* mult számában napvilágot látott kisvárdai levélről. A levélíró Fränkel Mór sajnálattal állapítja meg, hogy orthodox körökben nincsenek még mindig áthatva az orthodox sajtó életbevágó fontosságától. Egyáltalában nem érti, hogy miként tűrhetik az *orthodox rabbik*, hogy hiveik a szellemi táplálékukat orthodox tekintetben nem megfelelő forrásból merítsék. E nemtörődömségnek következménye azután az *orthodox községek intelligenciájának teljes lezsidótlanosága*. Avagy nem megdöbbenőek azok az adatok, amelyeket levélíró közöl egy orthodox hitközség kebelében előfordult vegyes házasságokról, frigszegésekről, kitérésokről. Kisvárdai hívünk végül arra szólít fel bennünket, hogy főbbi-jaink segítségével szorítsuk ki a nem-orthodox felekezeli sajtót az orthodox házakból.

Amit Fränkel ur mond, azt minden gondolkodó orthodox belátja. Nagyon tévednek azok, akik azt hi-

szik, hogy nem veszedelmes az orthodoxiára, ha hiveik zsidó orientálásukat nem orthodox sajtóból merítik. Ezek a régi világba helyzeteknek tekintik magukat, amikor az orthodox hivek zöme egyáltalában nem olvasott magyar ujságot. Ebben az időben tényleg nélkülözni lehetett volna az orthodox lapot, de azért a Központi Iroda vezetősége akkoriban szükségesnek tartott kiadni egy magyar lapot — kifelé. A mai viszonyok mellett szükség van egy zsidó lapra — befelé. Mert meg kell állapítani, hogy az orthodox tömegek kultúrzsükséglete most mindenütt megkívánja az ujságot és így tehát a régóta bevezetett neolog sajtó szemüvegén nézi a zsidó eseményeket. Hogy mi az eredmény, erről épen a levélíró festett szomorú képet.

Az orthodoxia feladatait megmagyarázni, a vallástörvény-feltétlen érvényességét hangoztatni a zsidó élet minden terén, rámutatni a különféle zsidó irányok közti különb-

ségekre, alkalmazni az orthodox szempontot minden kérdésben — ezt a célt tűzte ki magának a *Zsidó Ujság*, amikor 10 hónappal ezelőtt megkezdte megjelenését.

A *Zsidó Ujság* tudatában volt és van a feladat nehézségeinek. Egyfelől ott van az orthodox réteg, amelynek még nem kell sajtó, másfelől ott a névleges orthodoxok tábor, akiknek már nem kell orthodox sajtó. A gondolkodó és céltudatos réteg, melyre építünk, pedig rendkívül rossz gazdasági viszonyok között él. Hozzá kell venni az olvasótábor kényelmét, amellyel ragaszkodik a megszokott neolog hetilapjához, amely bepillantást enged neki egy olyan világba, a hová az orthodox ujság nem vezetheti olvasóit. Hiszen tudjuk, hogyha a *Jécer horá* nem volna szinesebb, csillogóbb, érdekesebb, mint a *Jécer hatov* nem tudna az emberen elhatalmaskodni.

Mindezek ellenére vállaltuk e nehéz feladatot. Nincsen más erősségünk, mint az a tudat, hogy vezetők

férfiaink, rabbijaink, lelki vezetőink belátják, milyen szükség van reánk. Erős a reményünk, hogy még csak *egynéhány hónapi kitarásra van szükségünk* és az orthodoxia széles rétegeiben erkölcsi lehetetlenség számba fog menni, ha magyarul olvasó orthodox ember nem orthodox lapot olvas és támogat.

Sokan, velünk együtt, óhajtják ez idő bekövetkezését. Az óhaj maga még nem elég. Mi megindítottuk a lapot és elkezdett harcot vívunk fennmaradásáért. *Barátaink ne nézék tétlenül küzdelmünket!* Mindenki külön-külön mindenütt hangoztassa, amit Fränkel ur megirt; *orthodox hetilap nélkül az ifjabb generáció elvesz az orthodoxia számára.* Nem küldhetünk mindenhová megbízottat *במקום שאין איש השחרל ליהיה איש* minden gondolkodó s meleg érzésű orthodox zsidó ember legyen a harcossurk s akkor talán sikerül elérnünk, hogy az elzsidótlanosítás árjai megtörnek az orthodox gátak erősségén és szilárd megalapozottságán.

HIREK

(A Hercegprimás levele.)

A multkor „Egy katolikus pap“ aláírással kaptunk egy levelet, amelyben a levélíró azt ajánlja, hogy köldjük be „Vitézavatás és orthodoxia“ c. vezércikkünket tartalmazó lapszámot a biboros hercegprimás urnak. Felhasználtuk az alkalmat, hogy Ő Eminenciája szerencsésen hazajött Amerikából és hirt adhattunk az esztergomi zsidó hitközség tisztelgéséről, és beküldtük a *Zsidó Ujság* két számát. Erre

a következő levéllel tisztelt meg bennünket az egyházfejedelem:

MAGYARORSZÁG
HERCEGPRIMÁSA

Tisztelt Szerkesztőség!

Sietek köszönetet mondani a *Zsidó Ujság* két számának szives megküldéséért. Mindakét számot nagyjából elolvastam.

Maradok szívélyes üdvözlettel Esztergomban, 1926 aug. 2-án

Csernoch János

(A budapesti Tiferesz Baehurim) folyó hó 3-án egyesületi helyiségében előljárási ülést tartott. Ezen ülést öbudaí Freudiger Samu elnök távolléte folytán Stern Ödön alelnök vezette, aki keresetlen és szívből jövő szavakkal adózott az egyesület volt lelkes és őnzetlen tb. előadójának, R. Mose Eppler emlékének. A megboldogult, kinek híre, mint Nagymagyarország egyik legkiválóbb talmudtudósa az ország határára is ismert volt, a magas kora dacára is fiatalos hévvel és kedvvel vállalt szerepet az egyesület magasztos munkájában és érdekes, világos meggyőző előadásával sok-sok elvesztett hitt zsidó lelket szerzett vissza vallásunknak. Az előljárási az alelnök azon javaslatát, hogy az elhunyt emlékére alapítvány létesítsék, örömmel fogadta és elhatározta egy 2 millió koronás „Eppler Mór alapítvány“ létesítését, amelynek évi kamataiból az elhunyt minden egyes „Jahrzeit“-ján egy szegény zsidó fiu tefillin ruhátassék fel.

(Zsidók és jobbágok az Árpádok alatt.) A házaló zsidó terhe alatt görnyedve odaér egy falusi kuriához, amelynek gazdája nem szereti a zsidót és ezért imigyen szólítja meg a szegény embert: Tudod-e Mózi, hogy a szomszéd városban elgyetnek egy zsidót és egy szamarat. — Milyen szerencse, Nagyságos Uram, hogy mi ketten nem voltunk ott, feleli a zsidó. — Ez a nem nagyon szellemes anekdota ju eszünkbe, amikor a legutóbb Kőbányán tartott ébredő ülésről szóló tudósításban azt olvassuk, hogy egy Rákóczi nevű ur, (de nem a ml dicsőséges fejedelmünk Rákóczi Ferencz családjából) azt ajánlotta, hogy a zsidókérdés megoldása legegyszerűbben úgy történik, ha a zsidó nem tartat keresztény szolgát és dupla adót fizet, mert így volt ez — az Árpádok korában. — „Helyes a bögés, oroszlan“, de akkor Rákóczi ur elődei rabszolgasorban tengődő jobbágok valának esetleg egy *kazár* nemes szolgálatában; milyen jó tehát, hogy elmúlt az Árpádok kora, mert akkor a zsidók ugyan nem tarthattak jobbágyat, de nem kellett tudomásul venni a jobbágyivadék nemes propeziációt sem. (400.000 gyermeket mentett meg.) New-Yorkban most tanácskozás folyt arról, hogy tiltsák be a nem-sterilizált tej Kanadából való behozatalát, mert veszélyezteti a gyermekek egészségét. Ebből az alkalomból megemlítették Nathan Strauss, a zsidó emberbarát intézményeit, amelyek Newyork város egész területére terjesztik ki működésüket és bakteriummentes tejt szolgáltatnak ingyen a szegény gyermekeknek. Az egyik szónok kiszámította, hogy a zsidó filantrop 1892 óta négyszáz-ezer gyermeket mentett meg a haláltól.

Vidéki könyvkereskedők figyelmébe

Még csak most jelent meg, de már el is fogyott Dr. Lehmann „Bosztanai“ című igazi vallásos szellemben írt, gyönyörű érdekfeszítő regény első kiadása, mely viszonteladóknak rendkívül mérsékelt árában áll rendelkezésére.

— Kérjen postafordultával árajánlatot! Azonnal rendeljen belőle kiadóhivatalunknál!

Lapunk új előfizetői

mit kapnak 1 negyed évre 60.000 K-ért? Tartalmas, érdekes, az 5 világtáj vallásos zsidóságáról hiraóssal szolgáló, intranzigens, meg nem alkuvó orth. zsidó „orgánomot.“ — Valamint díszkötésben rendkívül mérsékelt árában, Dr. Lehmann gyönyörű regényét, a „Bosztanai“-t

(A bécsi hitközség előljáróságát elmozdítani akarja egy csokoládégyáros.) A bécsi hitközség 50 ezer shillinget szavazott meg a cionista és agudisztikus (Keren Hajisuv) célokra. Emiatt egy csokoládégyáros az alsó-ausztriai tartományfőnökséghez beadványt intézett, amelynek értelmében a hitközség vezetősége megszegte alapszabályait, mert csupán hitközségi célokra és tagokra szabad pénzt kiadni. Kéri tehát az előljáróság elmozdítását és az 50 ezer shilling megfizetésére való kötelezését. A jellemző beadvány osztatlan elégtelenséget keltett mindenütt. Hiszen ily felfogás mellett még egy vándor szegénynek se volna szabad adni támogatást!

(Marannosok) Portugáliában a századok előtt a kereszténységre kényszerített marannosok egy része le akarja vetni az eddig viselt álarcot és nyíltan a zsidósághoz akar visszatérni. Most alakult Londonban e célra segélybizottság. Célja elősegíteni a marannosok visszatérését. Különösen a szefard szervezetek közreműködése révén remélnek nagy sikert. Oportoban templomot és iskolát építenek a marannosok számára. A bizottság tagjai között helyet foglal a franciaországi főrabbi I. Lewy, a régi arisztokrata családból való D. Avigdor-Goldschmidt, az előbbi londoni főrabbi fia, Elkan N. Adler, valamint Lucien Wolf, az ismert zsidó politikus.

(Zsidók száma Bécsben.) A legújabb statisztikai adatok szerint Alsó Ausztriában 230 ezer és ezek között a fővárosban 201,500 zsidó lakik és így a zsidó lakosság Bécs lakosságának 11 százalékát teszi.

(Kitüntetések Franciaországban) Sir Cadoorie, az ismert angol filantróp, aki hőkeztien támogatja az Alliance iskoláit, a becsület-legió parancsnoka lett. A legio érdemrendjét kapták dr. Rubinowits pszichiáter, dr. Mosse sebész, Gorowitz és Weisz gyárosok, dr. Moses ügyvéd. A párizsi művészeti akadémia második díját Lucien Weil, egy szegény elzasi 24 éves fiatal ember kapta.

(Az új Dreyfuss eset) Megírta már a Zsidó Ujság, hogy a magdeburgi rendőrfőnök milyen gyanúsán viselkedik, hogy egy gyilkossági ügyben a gyanúsított Schröderrel együtt bevonja antiszemi izmusból a meggyilkoltak főnökét, Haast Most a rendőrfőnök olyasvalamit tett ami internacionalis bonyodalmakra adhat alkalmat. Elment a gyanúsítottal a magdeburgi cseh konzulatusi épületbe, anélkül hogy a konzult értesítette volna. Komoly lapok, amilyenek például a Neue Freie Presse is úgy beszélnék az esetről, mint egy új Dreyfuss esetről.

(Fia gyilkosának megbocsátott.) A meggyilkolt zsidófelekezeti német külügyminiszternek, Walther Rathenau-nak anyja múlt héten 82 éves korában elhunyt. Élete utolsó éveit teljesen, nagy fia irodalmi hagyatékának, illetve rendezésének szentelte. A német lapok ez alkalommal az erkölcsi nagyság egyik ragyogó megnyilatkozásának tüntetik fel azt a levelet, amelyet fia meggyilkolásakor a gyilkos anyjához intézett: „Mondja meg fiának, hogy én fiamnak nevében és szellemében megbocsátok neki; amint-hogy Isten is megbocsát neki, ha a földi bíró előtt teljes vallomást tesz és a mennyei ítélőszék előtt megbánja tettét. Ha ő ismerte volna az én fiamat, a legnemesebb embert a földön, akkor inkább önmaga ellen irányította volna a fegyvert, mint ellene“. A temetésen a birodalmi kormányt egy miniszter képviselte.

(Petljura körül.) A Zsidó Ujság már többször közölte, hogy Schwarzbart, aki Petljurát lelőtte, azzal védekezik, hogy ő semmiféle politikai szervezkedésben nem vett részt és őt csupán az átélt pogromszuevedések indították a végzetes tetteire. A védelem azt igyekezik bebizonyítani hogy igenis Petljurának lelkiismeretén ezer és ezer zsidó ember vére szárad. Megjelent Párisban a vizsgáló-bizottság előtt dr. Goldstein, az ismert orosz ügyvéd és mint szakértő, aki tagja volt a pogromok okának kivizsgálására alkotott bizottságnak, kijelentette, hogy a meggyilkolt tábornok bűnös a pogromok szervezésében. — Ezek után jelentkezett egy Koval nevű tanár, akit a tábornok családja küldött és azt mondta, hogy ő már ap ilis-ban látta, hogy Schwarzbart egy autóban üldözte Petljurát. Le is adott egy leírást az üldözőről, de kiderült, hogy ez a leírás egyáltalán nem illik a fogságban levő Schwartzbartra.

(Rendszerváltozás Litvániában.) Amint minden zsidó újságolvasó tudja, Litvániában előbb teljesen demokratikus korszak uralkodott és ekkor még egy külön zsidó miniszteriumot is felállítottak. A reakció azonban erősödött, mire legelőször is megszüntették a zsidó miniszteriumot és a volt miniszter dr. Soloveitschik Berlinbe ment, ahol a cionista vezérőrszolgálatába állott. A reakció újabb előretörésével elfogták a Zsidó Kulturliga összes vezető egyéniségeit, holott azok egyáltalában országos politikával nem foglalkoztak. Ez a kormány azonban nem bírta magát tovább tartani és így az új államfő, dr. Grinius szakított az elnyomás rendszerével, politikai amnesztiát adott aminek következményeképpen a politikai foglyok közül száz zsidó ember is kiszabadult. Azok akik a Kulturliga ügyeiben vezető szerepet vittek

(Mit tud Josefus a kereszténységről?) Josefus Flavius (József ben Matiszjohu) történetíró tudvalevőleg görög nyelvű művében leírta a jeruzsálemi szentély lerombolását és a zsidóságnak a chorbán előtti történetét. Tekintettel arra, hogy a chorbán a kereszténység megalapítása után 70-ben történt, érdekes lett volna, ha Josefus Flaviusból hiteles adatokat kapnánk a kereszténység keletkezéséről. A zsidó történetíró azonban alig pár sorban intézi el a dolgot és e pár sor hiteles voltát is kétségbevonja a kritika. Tudni kell ugyanis, hogy Josefus művei évszázadokon át csupán a keresztény papok körében voltak ismeretesek és így mi sem könnyebb, mint hogy egyes szerzetesek beleirtak olyasmit, aminek szerintük benne kellene lenni Josefusban. A dolog ilyen állása mellett érthető feltűnést keltett egy olyan hír, amely e kérdésben döntő fontosságú lehetne. Arról van szó, hogy Oroszországban felfedezték Josefus egy ó-szláv fordítását, amelyben a kereszténység megalapítójáról részletesen történik említés. Ha ez a részlet valódinak bizonyulna, akkor elsősorban cáfolása volna azon teóriának, amelynek értelmében a keresztény vallás megalapítója nem is őt a mai neve alatt. De értékes volna, mint történeti dokumentum is. Az ó-szláv fordításról már sokat írtak. Most egy amerikai zsidó tudós, Zeitlin a kutatást igen helyes alapon kezdte. Elutazott Moszkvába, hogy megnézzze magának a régi kódexet

(Egy arab héber-érettségije.) Lord Plumer tábornagy, Palesztina kormányzója megjelent Tel-Avivban a gimnáziumnak évről-évre tartó vizsgáján és az érettségizettek személyesen adta át a bizonyítványt. Az abituriensek között volt egy arab fiatalember is.

Sirkövek מצבות

Adler J. sirkőraktárában
Budapest, VII., Károly-körút 7
Szombat és ünnepnap zárva.

(Aki nem szereti a román akadémiakusokat.) A londoni szefard hitközség, rabbija, dr. Gaster román születésű és kitűnő román filologus. Mostani bukaresti tartózkodása alkalmából a román akadémia meghívta egy ülésre. Dr. Gaster visszatartotta e meghívást, okul felhozván, hogy a román tudományos akadémia még eddig egy zsidót sem választott meg tagul, dacára annak, hogy a román nyelvészet terén épen a zsidó tudósok vezetnek.

(Vatikán és Palesztina.) Julius hó 22-én gyűlt össze a cionista intézőbizottság Londonban. A szervezet elnöke dr. Weizmann nagy beszédet tartott, amelyben kiemelte, hogy az angol kormány tetteivel is akarja segíteni a palesztinai felépítés munkáját. Erre mutat az a tény, hogy a palesztinai kölcsön tervét az angol alsóház nagy tetszéssel fogadta. Fontos erkölcsi nyereség, hogy a Vatikán felhagyott a régi agresszivitással és most jóindulatot tanúsít a palesztinai törekvések iránt, mert jól tudja, hogy Palesztina, amennyiben a zsidókon mulik, a klasszikus vallás-szabadság országa lesz.

(Régi zsidó temetőben akarják a német hősök emléket felállítani) A németországi birodalom a világháborúban elesett katonák emléket impozáns módon akarja megörökíteni. Több terv merült fel. Most a Rajna mentén propagandát csinálnak annak az eszmének, hogy a Rajna folyam egy szigetén, a halotti sziget közepkori zsidó temető volt. Azon a környéken nem engedték meg a zsidóknak, hogy halottaikat eltemessék lakóhelyükön és így e szigeten temetkeztek. Sirkövek nem maradtak, mert ezeket vagy a Rajna árja mosta el vagy a szomszéd szigetek lakosai építésre használták.

(Hogyan ajánlták dr. Breuert Pápára rabbinak?) Az „Israelit“ legutolsó száma közli azt a levelet, melyet 1875. december 12-én dr. Lehmann mainzi rabbi intézett a most elhunyt dr. Breuer Salamon érdekében Pápára. Azt írja benne: „Breuer ur fiatal ember, aki kiváló tehetséget egyesít fáradhatatlan szorgalommal és mindkettőt szent tanunk szolgálatába állítja. Szent vallástudományunk ושבות וחסדים ושמים terüle-

tén szerzett tudása oly dus, hogy még a múlt században is elismerték volna a tudósok között mint lámdent és mint éleleszü tudóst. Emellett kiváló a derásában. Szerény és igénytelen, a zsidóságért lelkesedő ember, akit eltölt a kívánság, hogy életével és tanításával jót tegyen. Pedagógiai tekintetben is értékeset nyújtott Mainzban és így remélhető, hogy jövőben működési helyén az ifjuság oktatása is nagy lendületet fog venni. Ezért csak szerencsésnek mondható minden község, amelynek sikerül Breuert megnyernie, nem tehetné le jobb kezébe a világ legnagyobb kincseit.“

(Héber gimnázium Szófiában.) Bulgáriában 50,000 zsidó lakik és 33 hitközségbe tömörül. Országos szervezetük nincs és e célból júliusban konferenciát tartottak Szófiában. Kérni fogják a kormánytól, hogy ismerje el az országos szervezetet. Az iskolaügyet teljesen át akarják reformálni a hebraizálás jegyében. Szófiában héber gimnáziumot nyitnak meg. Határozatba ment, hogy minden hitközség hivatalosan fog hozzájárulni a Keren Hajesodhoz

(Choszidok és beduinok.) Csak az imakönyvből ismerjük a choszidok azon típusát, amelyről a szent ige azt mondja: ויהי ביום ה' ויהי ביום ה' ויהי ביום ה' „Az Ur dicsőítése van a torkukban és kettős kard kezükben“. A típus kezd a valóságban is kialakulni Palesztinában. A mint ugyanis Palesztinából jelentik, az Afa arab falu környékén az „Avodasz Jiszroel“ nevű choszid telep mellett a beduinek betörték. A choszid telepesek kivédtek a támadást és 7 sebesülés lett a harc eredménye.

(Magyar ügyek Londonban.) Julius 25-én folyt le Londonban a zsidó képviselők tanácsának ülése. Ennek az ülés keretében számolt be Lucien Wolf a Foreign Committee (Külgügyi Bizottság) működéséről.

Küzdöttek a zsidóság egyenjogúsításáért. Az intervenció eredményes volt — Perzsiában. Hogy a durva zsidó-üldözések eme országában hogyan fog ez fejlődni, azt a jövő fogja megmutatni. Sikertült Norvégiaiban a sechita ellen tervezett törvényjavaslatot visszavonatni. Két magyar vonatkozású ügy is szerepelt a megbeszélés tárgyaként. Az első a numerus klauzus. A második pedig az, hogy az egyik delegátus idegenkedéssel kérdezte: Tudja-e a tanács, hogy a Rothschild bankház 2 millió font kölcsönt adott a magyar kormánynak, dacára annak, hogy ez annyira ragaszkodik a numerus klauzushoz. Az utóbbi kérdésre a vezetőség nem felelt. Valószínűleg csak azzal felelhetett volna: business is business. — az üzlet üzlet.

(Vigyázat a baromfi vásárlásánál!) A fővárosba vidékről sok baromfi jön be „orthodox vágás“ jellegű és a zsidó lakosságnak rituális táplálkozásra reflektáló része is nyugodtan fogyasztja. Egy ismerősünk most egy rendkívül súlyos visszaélésről értesít bennünket. Van az Alföldön egy nem-orthodox hitközség, amelynek területén egy orthodox rabbiktól kabbolot nyert férfiú vágást eszközölt s küldte a baromfit Budapestre. A kabbolot adó rabbi a legutóbb azonban visszavonták a rituális meghatalmazást, de azért az illető tovább expedál orthodox cégér alatt. Nevét nem írjuk ki, mert meg vagyunk róla győződve, hogy a pesti orthodox rabbiság intézkedik ez ügyben. Akár úgy, — mint régebben, egy most is — kirendel a vidéki vágási és importáló helyekre egy אשתי אשתי ellenőrzőt. Addig is fel kell hívni a közönség figyelmét e visszasságra. Tessék vigyázni honnan veszik a baromfit és olyan helyről jövő baromfit, ahol nincs orthodox hitközség, még akkor sem vegyen senki, ha a sechita orthodoxnak ajánlja is magát.

(Apró hírek Szlovákiából.) Kassán a városi hatóság az orth. hitközség kérése után megengedte, hogy éruv-ot állítsanak fel. — Dunaszerdahelyen egy bár-micvo fiu dédapjának, R. Aron Se-

Kérje mindenütt a „Zsidó Ujságot“

Legolcsóbb és legmegbízhatóbb PAPPER DEZSŐ fűszerkereskedése VII, Dob-ucca 19.
Orth. koser trapista és ementháli sajtok.
Naponia friss vaj. — L. Schmerling-féle sveiczi doboz-sajt és ementháli legolcsóbb beszerzési forrása.
Alapítva 1906. év.

muel Áronnak, a híres dunaszerdahelyi rabbinak, aki R. Juda Aszód fia volt, charifeszét mondotta el. — A cseh-szlovák cionista konferencián, amelyet a múlt héten tartottak Prágában, harminc delegátus jelent meg Szlovákiából.

(Jó és rossz Oroszországból.) A Joint három kiküldöttje Prof. Hexter, Cannes kapitány és Dr. Neumann Oroszországban tanulmányozták a zsidó földmives gyarmatosok helyzetét. Kísérjükben voltak a moszkvai és a leningrádi hitk. elnökök valamint Ruben Brainin, az ismert héber amerikai szerkesztő. Jelentésük szerint 10,000 zsidó család teljesen a földművelésre adta magát és emberfeletti módon küzdenek megélhetésükért. A telepeken nagyszerű buzatermés volt. Az orosz zsidók gazdasági helyzetének szanalására meg van a helyes ut. (Zárójelbe mondvá: vannak gazdasági szakértők, akik ezt nem látják olyan rózsásan, elsősorban azért, mert a szovjetnek nincs is annyi földje, a mi föld van, azt a földéhes paraszt igényli s ha meg is volna a föld, nincs meg a szükséges investálási tőke. A Joint igyekezett segíteni az iparosokon is, háziiparokat teremtett. A pénznek egy része azonban gyógyszerre ment el. Az ukrainai 200,000 zsidó iskolásgyermeke k tekintélyes része tuberkulotikus és 38 városka 900,000 zsidó lakosa között 600,000 orvosi kezelésre szoru זרחי ירחי.

Írás és Hagyomány.

— A folyó ראה hetiszakaszhoz —

Örülj az ünnepednek te és fiad.

(Devorim 16. 14.)

„Az ünnepednek örülj“ ebből következik Rav Daniel szerint, hogy ünnep idején nem szabad megnősülni, (mert az ember inkább ifju feleségének örülne.) מייקח

„Te és fiad.“ Örömet kell szerezni háza népének az ünnepre. A férfiaknak borral, a nőknek ruhával. אשתים משה

Hét hetet számlálj. Devorim 16. 9.

A Tóra máshol meg azt mondja: „ötven napot számláljatok“ Ebből az következik, hogy Peszach és Sevuosz között a szefirában számlálni kell a napokat is és a heteket is. הנינה יז

Ha találattik szegény kapuidban, arszágodban, ne keményítsd meg szivedet, hanem nyitva nyisd meg kezedet.

Devorim 16. 17.

Előbb jön a saját kapud, azaz a városod szegényei jönnek elsősorban tekintetbe. Erec Jiszroel viszont előbb jön mint a többi ország, mert az a te arszágod. De talán azt hinnéd, hogy más város szegényeivel nem kell jót tenned, meg van írva nyitva nyisd meg a kezéd, azaz mindenképen kell jót gyakorolnod.

ספרי ב"מ ל"א

Zangwill Lord Beaconsfieldről*)

— Részlet „A Getto álmódzói“-ból. *) —

Hughenden vén templomában, mely az angol mezők mélyeséges csöndjének közepette fekszik, a kórusban a hajó baloldalán egy fekete, magashátú karosszék áll, fényezett tölgyfából faragva s a térdszalagrend festői jelvényeivel fölékesítve

Mögötte a padlózatban egy négy-szögű kőlap fénylik, melyet a fölírat szerint „kegyes fejedelme és barátja“ állított nagy miniszterelnökének.

Ugy rémlik, mintha újra látnám őt, Anglia miniszterelnökét, a titkos pecsét lordját, Beaconsfield grófját, Hughenden viscountját, amint a lovagkori templomi széken ül és nyugodtan, változatlan arccal hallgatja a falusi pap prédikációját. Feje meléire csügg, de szénfekete, rejtelmes mélységű szemei nyitva állanak.

Csillaga most szórja fényét leg-erősebben.

Ép imént tért haza a berlini kongresszusról, honnan „békét és dicsőséget“ hozott, Európa lábujjhegyen bámulta, hogy ez a csodás angol Earl miként jön és megy vissza ismét. Ő volt az oroszlánja annak a kongresszusnak, mely Bismarckot is tagjai közé számította. A babérfák és a keleti pálmák, melyeket házigazdája palotája erkélyére helyezett, csak gyöngén fejezték ki Európa közérzését. Rajongó fogadtatása Angliában, a doweri kikötőtől kezdve, régiebb és regényesebb világot idézett a szemlélő elé. Atyák odavitték kis gyermekeiket, hogy azok emlékeztükbe vessék halandó vonásait annak a halhatatlan arcnak, mely hulló virágzapor alatt jutott el Downing Streeti trónusáig. A londoni sajtó alig egy-két lap kivételével lábánál hevert a porban — a gögös angol nemességgel és mindazokka

*) Lord Beaconsfield neve eredetileg Benjamin Disraeli volt 13 éves korában kitérítette apja, a londoni szefard hitközség előljárója. Amidőn Benjámín 1881-ben 67 éves korában elhunyt, Anglia legnagyobb államférfiát gyászolta benne. Szerk.

együtt, akik valaha gunynyal vagy bántalommal illették.

Mily kerülő utakon vándorolt el idáig — a Bevis Marks-i vén, meghitt portugál zsinagóga mellől, honnan atyái távozni kényszerültek, nem bírván el a sulyos pénzbüntetést, melyet a „Maamad emberei“ vetettek ki rájuk.**)

De hallga! A pap — mily különös véletlen — egy zsidó zsolttárt olvas:

„És szólott az Ur az én uramhoz: Ül te le jobb kezem felül, míg lábod zsámolyává tészem ellenségedet.

Az Ur elküldi a hatalom vesszejét Ciónból: légy te uralkodó ellenségeidnek közepette.***)

A gróf csak ül nyugodtan.

— „A kereszténység egyik fele egy zsidóasszonyt, a másik fele egy zsidót imád.“****)

Vajjon ő kit imád?

„Okos emberek sohasem mondják el“.

Még ezen az arcmaszkon is olvasni vélem a kétségbeesett várakozás hosszú esztendeit, melyeket csak félig tudtak megédesíteni azok a korai, tollával és személyével kivívott sikerei: olvasni vélem a politikai küzdelem egész haragos erélyét.

S ahogy rábámulok, valami olyan sejtelem szorong a lelkemen, mintha valami értéket, aranyfűstöt, üres csillogást, hiu ragyogást látnék: az az érzés, hogy itt nem való nagyság, nem a sphinxek fönsége rejtezik. A föld és a test árnyéka fekszik keresztül a borongó arcon, valami napoleoni laposság durvitja el vonásait, valami mephistophelesi ránc húzódik meg ajkai szögletében.

Rágondolok könyveire, grandiózus-

**) מעמד a portugál hitközség vezetősége. A lord apját azért büntették meg, mert nem fogadta el a tisztséget, melyre megválasztották. Szerk.

***) 110. Zsoltár. Szerk.

****) Ez az idézet Beaconsfield „Coningsby“ c regényéből, a katolicizmust és a protestántizmust értette ezalatt. Szerk.

stilusára, mely éppen oly pompázatos, mint egykori mellényei és aranyláncai, gyakran rossz blankversbe csapó prózájára, mely abból a haszontalanul való igyekvéséből maradt, hogy költővé legyen: hamis fönségére, hamis romantikájára, rokokó személyeire, melyek egyhanguan nagyszerűek; ál-zsidó történeteire,*) származásának kevélyhangoztatására melyet a világ leggőgösebb arisztokratája ellen játszott ki, kombinálva azzal a nyakas politikai törekvéssel, hogy angnál is angolobbnak lássék; finom szövetekben, finom ruhákban, finom társaságban lelt naiv gyönyörűségére; gondos figyelmére, hogy reggel és este is más sétapálcát vigyen ki magával, tehetségéről és szelleméről való beteges öntudatosságára.

Elgondolom ezeket s a Sphinx föltárja rejtelmét — s előttem a ghattó parvenüjének nyílt titka áll!

De amint újra rátekintek különös keleti arcára, mely olyan mély vonásu, olyan zordon, valami gyöngédebb, valami finomabb szől hozám méla szépségének romjaiból.

A sulyos angol légkörbe nemcsak eszmék és az élc ragyogását vitte, hanem — a tett Heinéje gyanánt — a személyes vállalkozás fantáziáját és — midőn a vakmerőséget hatalom koronázta — a politikabeli drámái meglepetéseket is. Eredményesen működő Lasalleként fölrázza a poshadó arisztokrácia osztályait az egyéni Akarat felsőbbiségével...

Fölfogja, valamint Heine, hogy amint a régi Palesztinának örököse a puritán angol és csupán az ő egyházállama megőrzője még a semita elvnek népies alakban, akként ugyanót jelöli ki erkölcsi és physikai ereje Ciön ideáljainak végrehajtására; hogy ő fogja a Törvényt, mint egy hatalmas, árnyékos fát elültetni a forró pusztákon és a barbarizmus meddő sivatagain. Az angol uralom e nagyszerűségét, melyet a mai angol csupán homályosan sejt, mert ez is, csak úgy mint alkotmánya, öntudatos elv nélkül fejlődött ki, ő, a

*) Zangwill itt „Tancred“ és „Alroy“ című regényeire céloz. Szerk.

kivülálló látja. Egész lelkét elfogja nagyságának és pompázatos lehetőségének varázsa. És tényleg ő kapcsolja Angliát szorosabban gyarmataihoz, ő állítja vissza megfogyott prestigeét a nemzetek gyűlésében. Ő teszi meg ázsiai nagyhatalomnak.

Mert szívében mindig a maga népe van — elmult dicsőségével, állandó és mindenütt való dicsőségével, mely ragyog mindenütt való üldöztetése ellenére is. Magát kiválasztott sarjaul tekinti egy kiválasztott fajnak, az egyetlen fajnak, melyhez valaha I-ten szólott; és tán az elfoglalt Cyprusnak az ő számára éppen az volt a vonzóereje, hogy közel van Palesztinához, az egyetlen földdarabhoz, ahol I-ten magát kinyilatkoztatni kegyelmes és könyörtületes vala.

És, mint faja, ő is egybe van kötve az egész emberi panorámával.

Megvan rajta az európai udvarok és városok kedélye és bája, összefüggésben van ő a szindus, változatlan, csalfa kelettel, élvezi a spanyol hegyek szabad életét: érzi az eltűnt Róma tragédiáját, a régi Athén márvány szózatát, a pyramisok rejtelmét, az élet semmisségét; könyvei világproblémáktól duzzadnak.

És, míg én mindezt elgondolom, arca átalakul és az Earl — a tettek vakító halmaza ellenére is — a ghattó egy álmódzóijává lesz.

Ezt gondolom én. De — mikor a falusi pap prédikációja zug át a templom — mit gondol a Sphinx? Ki tudja?

Orth. zsidó nőegyletek figyelmébe.

Drága kincünk veszett el tiszbeovkor. Vandál kezek megszentégtelenítették és rombadöntötték ami szentélyünket. De legdrágább kincünk megmaradt, — megmaradt a szent Tóra és ez biztosítéka annak, hogy a zsidóság nem fog elveszni. Ennek a biztosítéknak az alapját a fiatal generáció alkossa. De nem azok akik a külföldi egyetemet látogatják, hanem akik lemondva a világi élvezetekről, fiatal éveiket a Tóra szent tudományának szentelik, hogy majdan tűzhelyet alapítva, életüket az ő kispolgári élet-szintük szerint berendezve továbbra a

Tóra tanulásának szentelhezzék szabad idejüket.

Őket nem fűti a sok koplalásnál, a korai felkelésnél az az ambíció, hogy mindez a sok fáradozása, majd megtermi gyümölcsét, midőn idők multán ott látják ragyogni ezt az áhitott 2 betűt: Dr. Őket, ha elfogja némelykor az ábrándozási vágy, akkor fantáziájuk egy kopott cégtáblát rajzol szemük elé és látják ezt a szót: „szatócs üzlete“, esetleg „szabó műhelye“ és mégis koplálnak és aszkétikus életük mellett mondják:

אני משכומים והם משכומים אני משכומים והם משכומים לבררים בשלים. „Mi fölkelünk, ők fölkelnek; — mi fölkelünk a szent Tórát tanulni ők fölkelnek profán tanokhoz“, mi fáradozunk és ők fáradoznak, mi fáradozunk és fáradságunk meghozza a vallási jutalmát, ők fáradoznak és fáradozásuknak vallási értéke nincs.“

Mindezt tartsák szem előtt azon izr. nőegyletek akik hólabda délutánokat rendeznek és versengenek annak elérésében, hogy ki tud többet küldeni a külföldi diákoknak. Ezzel a ténykedésükkel azonban a neolog nőegyletek szerepét vették át.

Ha orth. nőegylek rendeznek összejöveteleket, tegyék ezt orth. célra! A neolog hölgyek gyűjtsenek az egyetemek zsidó ifjúságának, de az orth. nők a zsidóság egyetemének ifjúsága, reménye javára, a Tórát tanuló ifjúság felségélyezésére.

Czinn Salamon.

„Eszter Chiera“

regényünk folytatása helyszüke miatt jövő számra maradt.

Templomi himzöseket

művészies kivitelben, olcsó árban készít

Herz Emma

Aranyhimzö-müsterme, Budapest, VI., Kossuth Lajos-u. 3.

Telefon J. 154-84.

Dr. Lázár Piroška nyilv. jogu iskola Bpest, V., Személynök-u. 21 Leánygymnázium, Felsőleányiskola. Elemi iskola lányok és fiuk részére.

LICEUM, FORTBILDUNGSSCHULE Mérsékelt internátusi díjak. Rituális ellátás.

Zsidó nagyok halálozási évfordulója.

זכר עולם

- Vasárnap Áb 28. (aug. 8) R. Feiweł kamanici rebbe 5595... R. József Dávid, R. Hirs Léb, Oliki gaon fia 5609... Hétfő, Áv hó 29 (aug. 9) R. Jozsef anályi rabbi a יעקב יעקב szerzőjének fia 5563... Kedd, Elul 1, (aug. 10) R. David Hanagid a ימכים (Májmonides) unokája 5061... Péntek, Elul 4 (aug. 13) R. Jesáje prezedivorsi rabbi, a lublini gaon unokája 5590... Szombat Elul 5. (aug. 14.) R. Áron Zalmen Halévi Horovitz, a שליח szerzőjének nagyapja Prága 5310... R. Szinaj ben R. Becalel nikolsburgi rabbi, a prágai מרריל fivére. 5353. Schm. L.

Bevásárlásoknál hivatkozunk a „Zsidó Ujság”-ra.

Rejtvény.

Mult számunkban közölt rejtvény megfejtése:

בלעם

בלעם סומא באחת מעיניו היה (סנהדרין ק"ה) עין רעה... מתלמדיו של בלעם הרשע (אבות ס"ה)

Helyen megfejtették:

Jungreis Amram Gyöngyös, Fischer Károly Győr, Blau Adolf Budapest, Helsz Adolf Hajdudorog, Braun Aranka Debrecen, Weisz Izidor Debrecen, Grosz Béla Debrecen, Wurm Aladár Budapest, Schwarcz Adél Nógrádbercel, Heinrich Izidor Győr, Donath Z. J. Pápa, Selig Arthur Budakeszi, Weiner Lajos Balatonboglár, Rosenbaum Izso Szombathely.

Szerkesztői üzenetek.

R. R. Konzerváló porban organikus alkatrész nem lehet, csupán só, tehát feltétlenül kifogástalan rituális szempontból. — ANOVIM. Attól függ, hogyan csinálják. Sziveskndjék fordulni a következő címre: Weis Mór péküzlet, Budapest, VII., Dob-ucca 22. — EGER, Köszönjük, יישר כוחכם.

Naptár.

שבת פרשת דאה כ"ז אב. שנה kezdete (Bpest): 7 óra 5 p. שנה kimenetele " : 7 " 50 " — Ros-Chódes Elül: Kedd, szerda. —

A szerkesztő betegsége folytán a szerkesztésért felelős: Groszberg Jenő.

BOSZTANAI Dr. Lehmann világhírű regénye, diszkötésben kapható kiadóhivatalunkban. Ára K. 30.000 Több példány vételénél, v. viszonteladónak megfelelő árengedmény. Kérjen árajánlatot!

Pályázatok.

Minden szó egyszeri belkutatása 2000 vastagon szedett betűkből 4000 koronra Pályázatok felvételnek: Sip-ucca 10. — Hirdetések díja előre fizetendő —

A miskolci orth. izr. anyahitközségtől. 401/1926.

Pályázati hirdetés

- Pályázatot hirdetünk: 1. A polgári fiúiskolánknál betöltendő igazgató-tanári állásra, Pályázhatnak polgári iskolai, esetleg középiskolai képesítésű, szigoruan vallásos zsidó férfi tanárok. Akik megfelelő héber tudással bírnak, előnyben részesülnek. Illetmény az eddigi szolgálati idő beszámítása mellett az állami illetményekkel azonosak. 2. A felsőbb leányiskolánknál betöltendő 1 vegytan, természetrajz, földrajz, 1 francia-német és 1 matematika-fizika-ábrázoló geometria szakos tanáriállásra, Pályázhatnak középiskolai képesítésű, szigoruan vallás-erkölcsös zsidó tanárnők. Illetmény az állami illetményekkel azonosak. 3. Az elemi iskolánknál betöltendő 1, esetleg 2 tanítói állásra. Az egyik állásra megválasztott esetleg az igazgatói teendőkkel fog megbízni. Pályázhatnak szigoruan orth. konzervatív gondolkodású és életmódu, alapos héber tudású, okleveles zsidó férfi tanítók, illetmények az állami tanítókéval azonosak. 4. Egy hitoktatói állásra, Pályázhatnak megfelelő képesítésű, szigoruan orth. konzervatív egyének, kik a helybeli közép-és polgári, valamint állami elemi iskolákban a hitoktatást végezni képesek. Kezdő javadalmazás havi K 2,000.00 és 5. 2 talmudóra melámed állásra. Pályázhatnak gyakorlatlalt bíró kitűnő melámedok. Javadalmazás havi K 2,000.00. A fenti összes állásokra a megfelelően felszerelt pályázatok folyó hó 22-ig alatti címre benyújtandók. Az állások szeptemhó elején elfoglalandók.

Miskolc, 1926. augusztus 3. Miskolci Orth. Izr. Anyahitközség, Miskolc. Deák ucca 20.

אוהרהר!

איך בין מוהר אין יעדען שו"ב, דאסס דער פאסטען אין מנין Ujkér, מיט איסור השגות נבול פערבונדען איז. שו"ב דישוב הגיל.

Elsőrendű orth. fiuinternátus! Tanári felügyelet mellett. Legmérsékeltebb árak! Tauber vendéglő és szálloda Budapest, VII., Rombach-ucca 16. sz.

Különleges gyönyörű paróka modern hajválaszték készítése. Különleges francia bubí-hajvágás és ugyanilyen kész parókák fodrásztermében Budapest, VI., Erzsébet-krf. 12. félemelet.

WEISZ MÓR „MICHJO” orthodox „MICHJO” keksz-, kétszersült- és teasütemény-gyára Budapest, VII., Dob ucca 22 szám. Telefon: J. 123-65. Vidéki rendelések minden mennyiségben azonnal eszközöltetnek.

A budapesti autonom orthodox izraelita hitközség közleményei. Hitközség irodahelyisége: VI., Dob-u. 35. (községháza).

Hitközségünk rabbiságának felügyelete alatt állanak:

- Hitközségi mézsárszékek. 1. II., Margit-körut 7. 2. V., Sóllyom-utca 24. 3. VI. Szerecsen-utca 13. 4. VII., Wesselényi-utca 15. 5. VII., Kertész-utca 35. 6. VII., Hernád-utca 16. 7. VIII., Magdolna-utca 29. 8. IX., Tompa-utca 17/a. 2. V., Sóllyom-utca 24. 3. VII., Dob-utca 35. 4. VII., Hernád-utca 16. 5. VIII., Magdolna-utca 29. 6. IX., Tompa-utca 17/a. Hitközségi tejelárusítás. 1. V., Sóllyom-utca 24. 2. VII., Dob-utca 35. 3. VII., Wesselényi-utca 18. 4. VIII., Magdolna-utca 29. Hitközségi baromfivágothelyek. 1. II., Margit-körut 7.

Hitközségi intézmények.

- Rituális fürdők. (Mikwa) 1. Ráczfürdő: I., Hadnagy-utca 8-10. 2. Köruti fürdő: VII., Erzsébet-körut 49. 3. VIII., Magdolna-utca 29. Templomok. 1., III., Zsigmond-utca 74. 2. VII., Kazinczy-utca 29-31. 3. VII., Király-utca 1. 4. IX., Tompa-utca 17/a.

REBENWURZEL

orth. szalámigyár Budapest, Laudon-ucca 3. Ajánljuk az országban legjobbnak elismert tartós szalámi és kolbász-áru gyártmányainkat. Viszont eladónak postacsomagok szétküldése reggel 8-tól este 9-ig. Nyaralók és kirándulók figyelmébe különösen ajánljuk a téli csomag-szalámit és száraz turista kolbász-áru gyártmányainkat. Telefon T. 84-29.

A hirdetésekben említett kaszusz tekintetében a szerkesztőség semmi felelősséget nem vállal.

קינדמאכונג!

וירקוננספאללע דרשות אין דייטשער שפראכע פיר יעדע ערדענקליכע גע- לעגענהייט פערפערטיגט צו מאסיגעם פרייען אונטער שמרענגסטער דיסקרע- ציאן האנאראר פאן K 60.000 און אויפארטס. סארטאן 5000 אים פאררויס. פערנער איזט איין ספר תורה 56 צ"מ פערנאמענטהאדע. אום דרייא מיליאן אונד 800.000 קר. צו פער- קויפן.

בייא ישראל חיים ברוין רב ומ"מ דת"ח
Israel Braun Rabbiner,
BUDAPEST, VII., SZÖVETSÉG-UCCA 43.

**Egyedül szombatot-
tartó dobozgyár**
ROTTENBERG Á.
dobozgyára

VII., Akácfa-u. 45. Telefonhívó J. 106-36

Természetes szénasavas

— kénes — ásványvízfürdő.
Rádium tartalma — Előkelő or-
vostanárok **ajánlják.**
Pensió 85.000.
Kérjen prospektust.
ÁRPÁDFÜRDŐ
Székesfehérvár.
Kóser koszt kapható.

Butorolcsóság

Egyszerű és műbutorokban hálók,
ebédlők, szalóngarnitúrák, matraczok,
sezlónok, konyha berendezés.
RÉSZLETRE IS
Klein D. Kisdiófa-u. 16.

Az iskola-idényre

a vidéken lakó izraelita szülők, ha
gyermeküket a fővárosban jól akar-
ják elhelyezni, úgy forduljanak
Virág Gyulánéhoz,
hol szigoruan rituális
orthodox elsőrangú
ellátás, gondos felügyelet és kitű-
nő nevelésben részesülhet két-
három fiugyermek.

Az összes középiskolák és a Zeneaka-
démia közelében. A legjobb referenciák.
Cím: Virág Gyuláné VI., Ó-ucca 42. II.

Apróhirdetés.

Hirdetési díjszabás: Minden szó egyszeri beiktatása 1600, vastagon szedett betűkből 3200 korona. Állástkeresőknek 1000. Apró-hirdetések felvétele: VII., Sip-utca 10. Jeli-
gés levelek kettős borítékban ugyanoda intézendők. Apróhirdetések csak a díj elő-
zetes lefizetése mellett közölhetők.

Házasság.

**Házasságot közvetít a
legelőkelőbb orth. zsidó
családoknál bevezetve,
előnyös feltételek mellett
Benedikt Jenő Székes-
hérvár.**

FÉRJHEZ menne 42 éves, vallásos repre-
zentáló független uriaszony lakással és
szép berendezéssel, intelligens jómódu ke-
reskedőhöz. Ajánlatok „Jövő 926” jeli-
gére e lap kiadóhivatalába kéretnek.

Ha jó és megfelelő ház-
ságot akar kötni, úgy forduljon leg-
nagyobb bizalommal **Fränkl. VII.,
Rombach-u. 12. II, 2.** (tel.
J. 123—07) irodájához. Tizenöt év óta veze-
tett és fenálló orth. vendéglője révén, első-
rangú összeköttetések Nagymagyarország
legelőkelőbb szigoruan konzervatív csa-
ládjaival. Legtapintatosabb diskkrét ügyvitel

RENKIVÜL lelkifinomságu, csinos, jó
családból való 25 éves urleány házasság
céljából megismerkedne feltétlen korrekt
jómódu intelligens uriemberrel, lehet öz-
vegy is, esetleg vidéki. Ajánlatokat „Bol-
dogság” jelígre a Zsidó Ujság kiadóhiva-
talába kér.

ÖNÁLLÓ 30 éves özvegy uriaszony 3
gyönyörű gyermekkel, férjhez menne. z-
lettel rendelkező intelligens, középkoru
urieberek küldjék be ajánlataikat „Jó
házasság” jelígre.

KERESKEDŐNŐ, teljesen önálló, férjhez
menne 45—50 év körüli jó keresettel bíró
iparos, esetleg kereskedőhöz. „Biztos jövő”
jelígre választ kér.

18 ÉVES, művelt, intelligens, vallásos, fel-
tűnően csinos urleány házasság céljából
levelezne feltétlen korrekt vallásos, jó csa-
ládból való fiatalemberrel Ajánlatokat „Nem
volt hanem lesz” jelígre a Zsidó Ujság
kiadóhivatalába kér.

Szerezünk előfizetőket a „Zsidó Ujság”-nak!!

Aki csak EGY UJ ELŐFIZETŐT szerez és az összeget hozzánk el-
juttatja, megkapja, 50%-os kedvezménnyel Dr. Lehmann híres regényét
„Bosztanai”-t. A ki lapunknak 3 új előfizetőt szerez 1 évig ingyen
kapja a „Zsidó Ujságot”.

Állást nyer.

FIZETŐ tanulólányt felveszek, Moskovits
szalón. Jósika-ucca 10. sz. IV. 38. Szom-
baton zárva.

GÉPIRÓKISASSZONY, aki diktálás után
képes írni, kis mellékfoglalkozásra keres-
tetik. Jelentkezni a Katzburg nyomdában.

KÉRESEK egy izr. tanítónőt egy I. polg.
és egy IV. polgárit végző kislányokhoz.
Ajánlatot eddigi működéssel és fizetési
igény megjelöléssel kérek. *Friedmann Ig-
nác Kevertes*, állomás Lőkősháza Csanád m

KÉRESEK nőten mérlegképes könyvelőt,
ki fűszer és gyarmatáru nagykereskedés-
ben teljesen jártas. Szombat és ünnepnap
zárva. Ajánlatok Krausz Jenő, Salgótarján
küldendők.

NEVELŐNŐT okl. tanítónőt keresek II.
polgárista és II. elemista leányaim mellé.
Zongoraoktatás és németnyelv tudás meg-
kívántatik. Ajánlatok működési bizonyít-
ványmásolatokkal Fülep Mór, Téglyás, ci-
mére küldendők.

Állást keres.

JESIVA-BOCHER, középiskolai végzeti
séggel oktatta egy héber mint polgár
tantárgyakat Cím: Schlesinger VIII.,
Dóri-u. 14. sz.

ÓRAKÖNYVELÉST, esetleg állást vállal-
nék. Volt „főkönyvelő” jelígre.

VOLT önálló kereskedő könyvelői, irodai
vagy pénzbeszedői állást vállal. Jelíge
„Ovadék van” a kiadóba.

TANÁRNÁL egy-két fiu, vagy leány szigo-
ruan orth. kóser ellátásban részesül.
Schönberger, VII., Dob-u. 20. III. 30.

MÉRLEGKÉPES könyvelő és levelező,
agilis fiatalember szerény fizetésért állást
keres. Hat évi praxissal rendelkezik. Le-
velek „Vallásos” jelígre.

**Veszek férfiruhát, min-
denféle fehérműt a
legmagasabb árban.**

Levelezőlap hívásra jövék.

Zwiebel Sélíg

Budapest, Teleki-tér 23

ZSIDÓ ÚJSÁG

A MAGYAR ORTHODOX ZSIDÓSÁG HETILAPJA • MEGJELENIK HETENKINT EGYSZER

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST, VII., SIP UCCA 10.

TELEFON: József 125-90

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:

GROSZBERG LIPÓT

ELŐFIZETESI DIJ: 1 EVRE K 240.000

„ 112 „ K 120.000

„ 14 „ K 60.000

Postachequekonto szám: 50.791.

Két új budapesti rabbi.

A magyar zsidó közéletnek legfontosabb
eseménye a vasárnapon lefolyt két rabbi-
beiktatás volt. Dr. Fischer Benjámín volt
trencsényi neolog főrabbit a pesti izr. hitköz-
ség Rombach-uccai templomában választotta
meg rabbinak, dr. Neumann József volt
brassói kongresszusi főrabbi pedig az óbudai
hitközség főrabbi lett. Mindkét férfiú munka-
bírásanak teljében jut a diszes állásba, mind-
kettő a „konzervatívizmus” jelszavával fog-
lalja el működési körét és így mindenképen
óhajtandó, hogy működésük a zsidó vallá-
sosság megerősítésére szolgáljon. A két
rabbiválasztó hitközség Magyarország zsidó-
ságának egy tekintélyes részét foglalja ma-
gában és ezért kötelességünk levonni a vá-
lasztásokból a magyar orthodoxia szempont-
jából a tanulságokat.

A két rabbiválasztás mellékkörülményei
élesen bevilágítanak a hazai neologia követ-
kezélességére és elteltségére. Csak a mult-
kor bocsátott ki a pesti neolog hitközség kör-
iratot, amelyben a hazafiasság és vallás ne-
vében tiltakozik a cionista politikamentes
pénzgyűjtési akció ellen. S ime a két meg-
választott rabbi izzó hazafias és a zsidó tra-
diciókhöz való törhetetlen ragaszkodást han-
goztató beszédekben foglalja el a lását. És
mindakét megválasztott közismerten *aktiv
cionista*. És súlyos sértés volna feltételezni
róluk, hogy megváltoztatják vagy akár csak
eltilkolják régen vallott meggyőződésüket és
zsidó világnézetüket új állásuk kedvéért.

A két választás éle kimondottan a pesti
országos rabbiképző ellen van irányítva. Az
új rabbikat azért látják szívesen sokan, mert
nem a pesti rabbiszemináriumból valók és
így több vallásosságot, vallástörvény-hűséget
téléznek fel róluk. S mégis mi történt? Az
egyik konzervatív főrabbit a *szeminárium*
vezérlőbizottságának egy tagja *iktalja be* és
a másikat *szeminarista kollégája* és a *szemi-
nárium kiküldöttje* köszönti. Ez a tény vi-
lágosítsa fel a hangoskodóan vallásoskodó
neolog frázisoktól sokszor megítévesztelt orth.
közvéleményt, hogy erről a konzervativság-
ról fogalmat alkosson magának józanul.

Azt mondjuk: józanul. De azt is irhat-

luk volna: Józan-ul. Mert igen tanulságos
orth. szempontból, mivel köszöntötte az új
pesti rabbit *Józan Miklós* unitárius püspök.
Hálásan emlékezett meg dr. *Kecskeméti* nagy-
váradai rabbi működéséről. Ez a lelki értékek-
ben igazán kiváló rabbi a biblia-kritika hive
és munkása. Már a háboru előtt előadást
tartott Józan püspök székházában és hivei
előtt a prófétákról. Őt választotta meg pár
évvel ezelőtt a pesti hitközség — a Sulchan
Aruch hangoztatásával. Az ő szellemében
köszöntötte a jóhiszemű püspök a konzervatív
rabbit. Ezek után stilszerű volt a pesti
hitközségi alnök ama kijelentése, hogy ők
bizony *nem ismerik el a reform jogosult-
ságát*. Ugy is van! Mert ha dr. *Kecskeméti*
a Sulchan Aruchra helyezheték, akkor egy
gyülekezeten, ahol hajadonfővel idézik a
héber citátumokat, és hol a vezetőség rég
tultette magát a kaszusz, a szombat törvé-
nyeinek, ahol az alkalmazottak zöme teljesen
zsidótlannal neveli gyermekeit, ahol az egész
ifjú generáció sem nem akar imádkozni, sem
nem tud már ivre-t, — egész nyugodtan le-
het nemcsak reformellenesnek, hanem egye-
nesen konzervatívnek is nyilvánítani.

Ám ez a szavakkal való játék nem méltó
a vallási meggyőződéshez és komolysághoz.
Józan püspök megbotránkozással utasítaná
vissza például azt az ajánlatot, hogy *elvben
katholikus legyen*, ha *gyakorlatban unitárius*
is. *Egyesek* lehetnek *elvben orthodoxok*, val-
lászgyakorlatban neológok, de *egész hitköz-
ségek* nem helyezkedhetnek erre a kéllaki
álláspontra, amely csak összezavarja a fo-
galmakat, a Tórára ráhuzza a relativitás el-
vét és lényegében véve a vallástalanságnál
nagyobb bajt okoz: a vallás iránt való
közömbösséget.

A józan orthodoxia ezek után azonban annál
jobban *fejlessze ki szervezeteit s intézményeit*,
hogy megmutassa: mi a különbség az orth.
élet és az orthodoxoskodó frázis között, mert
a fogalmak összezavarása végzetes lehet
vallási életére. Ettől elvonatkoztatva kívánjuk,
hogy a két új rabbi ne csalatkozzék hivei-
ben, ezek sem ő bennük!